

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1090

8. OŽUJKA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Zbirka portreta u Matici

**Velikani – podsjetnik
na bogato naslijeđe**

SADRŽAJ

6

Demokratski savez Hrvata
u Vojvodini
**Sumiranje izbornih
aktivnosti**

10

Tribina NDNV-a u povodu
50. obljetnice vojvođanskog Ustava
Vojvodina više nije tema

12

Caroline Spivak, osnivačica
Croatian Women's Network™/
Mreže hrvatskih žena
**Žene koje ruše barijere,
tresu stolove
i otvaraju vrata**

16

»Godine novog preporoda«:
75 godina od rođenja
dr. Vesne Bosanac (1949. – 2022.)
**Liječnica – simbol
hrabrosti i humanosti**

20

Koliko košta zakup
poljoprivrednog zemljišta?
Arendaši u defenzivi

36

Marinko Piuković,
kolekcionar starih fotografija
**Arhiv od 20.000
čuvara prošlosti**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

(Pred)izborno zaukavanje

Koliko za desetak dana saznat ćemo tko će voditi novu (ako je vjerovati predsjedniku) četverogodišnju Vladu Srbije. U usporedbi s prošlim izborima, kada se na izvršnu vlast čekalo šest mjeseci, nova Vlada bit će ekspresno formirana. Ali to ne znači da smo se oslobodili izbora i svega onoga što ih prati. Prvi će na izbore Beograđani, pravi i oni drugi (znate već koji). Lista naprednjaka nosit će ime (sada samo člana stranke) predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**. Ali, tu nije kraj. Bit će izbora još. Onih lokalnih, tamo gdje nisu bili u prosincu, a nije ih bilo u vojvođanskim općinama i gradovima i dijelu općina i gradova u ostatku Srbije. Po meni, lokalni izbori bi u fokusu trebali imati lokalne teme i probleme. Ne zovu ih u nekim europskim zemljama zalud komunalni izbori. S lokalnim imenima koja će izaći na crtu svojim sugrađanima. Ali, ako se dobro sjećam lokalnih izbora prošlog prosinca, tamo gdje ih je bilo, na crtu je stao predsjednik, jer su i liste za lokalne izbore nosile njegovo ime. Samo još ne znamo kada će preostali lokalni izbori. Ali, kako je krenulo, podmetnut će predsjednik svoja leđa i za izbore u mjesnim zajednicama. Što je sigurno, sigurno je.

Birači u Hrvatskoj i oni izvan nje znaju, barem okvirno, izbori će biti u travnju ili svibnju. Presjekao je premijer i predsjednik vladajućeg HDZ-a **Andrej Plenković** najavom da će Sabor biti raspušten najkasnije 22. ožujka. Na potezu je onda predsjednik **Zoran Milanović** koji izbore mora raspisati u roku od 30 do 60 dana. Slagao se s Plenkovićem ili ne, na to ga zakon tjera.

Ono što ove izbore razlikuje od onih u Srbiji jesu nositelji liste. Na parlamentarnim izborima Plenkovićevo ime kao nositelja liste bit će samo u jednoj izbornoj jedinici. U ostalih deset stajati će imena ljudi za koje je Hrvatska demokratska zajednica procijenila (a već je procijenila koja su to imena) da mogu donijeti najviše glasova birača.

O tome kako se u Hrvatskoj biraju zastupnici manjina neću ovoga puta.

Z. V.

Potpisani ugovori za sufinanciranje listova na jezicima nacionalnih manjina

Prošlog četvrtka, 29. veljače, su u Vladi AP Vojvodine u Novome Sadu dodijeljeni ugovori za sufinanciranje listova na jezicima nacionalnih manjina i nacionalnih zajednica kojima su osnivači nacionalna vijeća nacionalnih manjina. Pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević** tom je prilikom naglasila da je informiranje na jezicima nacionalnih manjina jedan od najvažnijih prioriteta Pokrajinske vlade, te da su u sadašnjem sazivu

ta sredstva dva puta povećana, točnije s 264 milijuna na ukupno 490 milijuna dinara, koliko je dodijeljeno za 22 lista na jezicima nacionalnih manjina.

»Svi dobro znate da je Vojvodina, kao multietnička i multikulturalna sredina naša zajednička kulturna baština koju moramo čuvati i razvijati u svim segmentima svakodnevnog života i rada. Ponosna sam biti dijelom Pokrajinske vlade koja njeguje slobodu govora i izražavanja na materinskom jeziku, Vlade koja u svojim jasnim načelima djelovanja to ističe svakodnevno. To se temelji na finansijskim sredstvima koja izdvajamo za rad manjinskih medija, kao i kontinuiranom rastu izdvojenih sredstava. Model financiranja koji imamo je poseban i jedinstven, ne samo kod nas ovdje u regiji i Europi veći i šire. To je biser kojim se ponosimo svi skupa. Zato mi je zaista iznimna čast i zadovoljstvo, kao i svake godine, stati ovdje pred vas i svečano uručiti ugovore o dodjeli sredstava. Želim vam svima mnogo uspjeha u daljem radu«, rekla je Dragana Milošević.

Financijsku potporu dobila su 22 lista iz devet nakladničkih kuća – *Magyar Szó*, *Hét Nap*, *Hlas ljudi*, *Libertatea*, *Ruske slovo*, *Hrvatska riječ*, Bunjevački informativni centar, *Ridne slovo* i Makedonski informativni i izdavački centar. U ime manjinskih listova obratio se ravnatelj Makedonskog informativnog i izdavačkog centra **Ozren Simjanovski**, koji je istaknuo da bi bez potpore Pokrajinske vlade njihov opstanak bio ugrožen i da je upravo taj partnerski odnos države veoma bitan u očuvanju nacionalnog identiteta na ovim prostorima.

I. U.

Akcija Uskrs za sve

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-Fond*, ponukana dosadašnjim uspjelim akcijama prikupljanja donacija za potrebite hrvatske zajednice u Republici Srbiji, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Republici Srbiji, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Novinsko-izdavačkom ustanovom *Hrvatska riječ* i Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini organizira novu akciju *Uskrs za sve* s ciljem da najveći kršćanski blagdan Uskrs učini radosnijim obiteljima u potrebi.

S nadom da će se i ovaj put pokazati osjećaj solidarnosti, kao i prethodnih nekoliko puta, Fondacija *Cro-Fond* poziva pravne i fizičke osobe, koje su u mogućnosti i žele pomoći, da svoju donaciju uplate na račun

broj: 325-9500700045918-84 kod OTP banke, s naznakom »Donacija za socijalni program« do 22. ožujka 2024. godine. Ostali podaci za uplatu su: Fondacija *Cro-Fond*, Preradovićeva 11, Subotica.

Vučević: U novoj Vladi nova imena

Predsjednik Srpske napredne stranke **Miloš Vučević** izjavio je u utorak da će lista »Aleksandar Vučić – Srbija ne smije stati« za desetak dana obavijestiti predsjednika i javnost o prijedlogu za mandatar, prenijela je *Politika*.

»Po određivanju mandatar od strane predsjednika Republike, vidjet ćemo sastav nove Vlade. Ona će biti svakako jedna sinergija i politike i struke – svega onoga što mora činiti izvršnu vlast i što može donijeti konkretne rezultate na provođenju politike s kojom smo se kandidirali i pobijedili«, rekao je Vučević za *Tanjug*.

Okosnica Vlade, prema njegovim riječima, treba biti program »Skok u budućnost – Srbija 2027«, dodajući da su i personalna rješenja uvjetovana tim programom.

»Ne želim simplificirati taj proces, jasno mi je da su medijski najatraktivnija kadrovska rješenja, ali ako ne postavimo stvari na pravo mjesto, neće biti rezultata. Važno je da tim bude kompaktan i da se unese nova energija. Vlada će imati ljude koji su bili u njoj, neki od njih, a imat

će itekako ministre koji nisu danas ministri«, naveo je Vučević.

Na pitanje što će biti presudno i za odabir ministara, Vučević je rekao da tim mogu činiti oni koji mogu donijeti novu energiju i odvažnost da realiziraju sve ono što se treba uraditi do 2027. godine.

»Ako ja smijem dodati: i tko je čvrsto patriotski nastrojen i tko gleda isključivo interese Srbije«, poručio je Vučević.

Kaže da je to, po njemu, prioritet, dodajući kako je loše za Srbiju i njene građane to kada netko više vodi računa o nekim drugim zemljama ili organizacijama nego o svojoj državi, kako bi se dopao nekome vani.

»Nažalost, imamo toga u političkom životu, pa i u Srbiji. Nažalost, neki ljudi koji dobiju veliku šansu misle kako se treba dodvoravati nekim drugim državama, a ne voditi računa o državnom i narodnom interesu«, rekao je predsjednik SNS-a.

Plenković najavio izbore u Hrvatskoj

Predsjednik Vlade i HDZ-a **Andrej Plenković** najavio je u ponedjeljak raspuštanje Hrvatskog sabora najkasnije do 22. ožujka te da će se izbori za Hrvatski sabor održati prije izbora za Europski parlament.

»Prva strateška odluka je da će izbori za Hrvatski sabor biti održani prije izbora za Europski parlament. Druga je da će ovo biti posljednja sjednica Hrvatskog sabora prije njegovog raspuštanja«, izvijestio je Plenković nakon sjednice šireg predsjedništva HDZ-a, dodavši da će Sabor biti raspušten najkasnije do 22. ožujka.

Najavio je i da će Izvještajni sabor HDZ-a biti održan 17. ožujka u dvorani *Vatroslav Lisinski*, točno četiri godine i dva dana od kada su kao tim bili izabrani na dužnosti predsjednika, zamjenika i četiri potpredsjednika.

U HDZ-u su odredili i koordinatore izbornih jedinica, ujedno i nositelje izbornih lista. Tako će Plenković nositi izbornu listu u prvoj izornoj jedinici, predsjednik Sabora **Gordan Jandroković** u drugoj, član predsjedništva i varaždinski župan **Andelko Stričak** u trećoj, a ministar obrane **Ivan Anušić** u četvrtoj.

Ministar rada i socijalne politike **Marin Piletić** bit će u petoj, ministar unutarnjih poslova **Davor Božinović** u šestoj, ministar branitelja **Tomo Medved** u sedmoj, ministar prometa **Oleg Butković** u osmoj, ministar pravosuđa **Ivan Malenica** u devetoj, ministar graditeljstva **Branco Bačić** u desetoj.

Izbornu listu u 11. izornoj jedinici nosit će državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, izvijestio je Plenković.

Nakon što se raspusti Sabor, datum izbora odredit će predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović** pri čemu Plenković ističe da je HDZ-u sasvim svejedno koji će to biti datum.

Plenković vjeruje da će HDZ na izborima ponovno ostvariti najbolji rezultat.

»Posljednji rezultat HDZ-a bio je najbolji rezultat u povijesti po ovom izbornom sustavu koji postoji od 2000. godine, osvojili smo tada 63 mandata u Hrvatskoj i 3 mandata u 11. izornoj jedinici za Hrvate izvan Hrvatske. Naša je ambicija da ponovimo naš rezultat«, rekao je Plenković ne želeći špekulirati s brojkama.

Sumiranje izbornih aktivnosti

»Imamo razloga biti ponosni, a stečene kompetencije startna su nam prednost uoči skorašnjih lokalnih izbora«, navode u DSHV-u

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini sumirao je u priopćenju svoje aktivnosti vezano za proces pripreme i provođenja dvostrukih izbora na kojima je ta stranka sudjelovala 17. prosinca 2023. godine. Kako se ističe »postignuto je puno toga u kratkom vremenu u vjerojatno najsloženijem ozračju za našu stranku do sada«.

Suradnja sa SPP-om

Kako se navodi, Izjava o suradnji sa Strankom pravde i pomirenja – SPP potpisana je 18. listopada, nakon čega su uslijedili neuspješni pregovori s političkim strankama drugih nacionalnih zajednica.

»Na koncu smo se odlučili na izlazak na izbore sa Strankom pravde i pomirenja, uz nekoliko predstavnika drugih nacionalnih zajednica (Bugari, Aškalije, Goranci i Romi), s tim da je osigurana visoka samostalnost u predizbornim aktivnostima – vlastita kampanja s korištenjem vlastitih znakovlja i simbola«, navodi se.

Nastavili su s procesom usuglašavanja kandidata na listama i pratećeg donošenja odluka. Dana 4. studenoga Predsjedništvo je donijelo jednoglasno odluku o izlasku na izbore u savezu sa Strankom pravde i pomirenja. Ujedno je usvojen i popis kandidata DSHV-a koji će biti

na ovoj listi; naziv liste za pokrajinske izbore »Tomislav Žigmanov – Ujedinjeni za pravdu – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Usame Zukorlić – Stranka pravde i pomirenja – Bošnjaci Sandžaka«. Nositelj izborne liste i prvi na listi je bio **Tomislav Žigmanov**, odluka Predsjedništva DSHV-a donesena je 17. studenoga, uz potvrdu prvih 5 kandidata na listi; 9. prosinca na sjednici Vijeća DSHV-a potvrđene su sve odluke Predsjedništva glede sudjelovanja DSHV-a na izborima.

Prikupljanje potpisa

Prikupljanje potpisa za kandidate bilo je najprije za republičku, a potom i za pokrajinsku listu. Početak prikupljanja potpisa građana za republičku listu bio je 5. studenoga.

»Prikupljeno je blizu 800 potpisa birača za tri dana (Sonta, Subotica, Tavankut, Petrovaradin i Žednik). Prikupljanje potpisa građana za pokrajinsku listu počelo je 18. studenoga; 22. studenoga na čak devet mjesta; u razdoblju od 18. do 23. studenoga, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini prikupio je 2.118 pravno valjanih potpisa, što predstavlja 6,78 % Hrvata s pravom glasa od ukupnog broja u APV. Sve ove poslove, uključujući tehničku i ljudsku logistiku te osiguranje ovjeritelja, koordinirao je i

vodio Izborni stožer na čelu s **Marinom Piukovićem**, uz podršku Ureda DSHV-a i **Lozike Jaramazović** i **Nino-slava Radaka**, Mladeži DSHV-a te predsjednika podružnica ili mjesnih organizacija DSHV-a«, navodi se.

Proces prikupljanja potpisa bio je u 26 mjesta (na području 13 lokalnih samouprava u sva tri geografska dijela Vojvodine: Grad Subotica, Grad Novi Sad, Grad Sombor, Grad Pančevo, Grad Zrenjanin, Grad Srijemska Mitrovica, Općina Apatin, Općina Bač, Općina Ruma, Općina Beočin, Općina Šid, Općina Opovo i Općina Bački Petrovac) uz organizaciju i koordinaciju svih aktivnosti.

Predaja lista i kampanja

Kada je u pitanju priprema i predaja lista, uključivanje u rad izbornih komisija, 9. studenoga u Beogradu predana je lista za republički parlament (pripremu i obradu materijala radila je SPP), a 10. je proglašena kao važeća pod rednim brojem 8. Nadalje, 24. studenoga je predana,

a 26. studenoga potvrđena izborna lista za pokrajinske izbore pod rednim broj 8 (pripremu i obradu materijala radio je DSHV).

»Organiziranje i provođenje (pred)izborne kampanje podrazumijevalo je kreiranje logoa, slogana, vizuala, izradu promidžbenih materijala (šuškavci, leci, pismo, coveri, upaljači, kemijske, vrećice...), diseminaciju promidžbenih materijala i sadržaja Putem Vibera i WhatsApp grupa, od vrata do vrata – dijeljenje uz razgovore (osobito na teritoriju Općine Bač te u Sonti, Starčevu, Bačkom Petrovcu, Odžacima, Rumi i Beočinu). Motivirajuće pismo i poziv poslano je na 4.500 adresa. Na društvenim i kulturnim događajima također smo bili (neposredna vidljivost liste ili kandidata i posredna – bili smo prisutni na svakoj kulturnoj priredbi i javnom događaju hrvatske zajednice: više od 50). Imali smo plaćene oglase u medijima i billboard u Subotici, slali sms i druge poruke putem mobitela. Imali smo samostalnu kampanju na društvenim mrežama putem objava sadržaja na naložima DSHV-a – X, Instagram i Facebook. Kreirali smo svoj cover i dru-

ge oblike, imali najave izvješća s događaja, obrađivali i plasirali medijske nastupe, priređivali vlastite predizborne skupove (Redovita skupština DSHV-a u nazočnosti 197 izaslanika, glavni gost ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske **Gordan Grlić Radman**, Mala Bosna, 28. listopada; 5. prosinca Petrovaradin; 9. prosinca Subotica; 12. prosinca Vajska; 13. prosinca Hrtkovci, uz osnutak MO DSHV-a; i 14. prosinca Sonta). Bili smo vidljivi u tiskanim i elektroničkim medijima u Srbiji i Hrvatskoj (sve informacije na naložima DSHV-a na društvenim mrežama) u okviru redovitih predizbornih blokova te izvan predizbornih blokova. Samostalno su inicirani nastupi u medijima – do sada nikada uspjelije i s većim brojem objava«, navode iz DSHV-a.

Politička podrška

DSHV je, kako se navodi, osigurao političku podršku razgovorima i susretima u Hrvatskoj (premijer Hrvatske

Andrej Plenković – 9. studenoga telefonski razgovor; prijam i razgovor u Zagrebu 14. studenoga s premijerom Hrvatske Andrejom Plenkovićem; istoga dana i s ministrom regionalnog razvoja i fondova Europske unije **Šimom Erlićem**; 12. prosinca ponovni susret s premijerom Hrvatske Andrejom Plenkovićem u Zagrebu, sa snažnom podrškom za izbor), očitovanje Vlade Hrvatske (16. prosinca), Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (15. prosinca), Mladež HDZ-a (14. prosinca), župani – župan **Damir Dekanić**, 11. studenoga; izaslanstvo Hrvatske zajednice županija u posjetu DSHV-u 15. prosinca. Dobili su i podršku Hrvata iz Crne Gore (Hrvatska građanska inicijativa, **Adrijan Vukšanić**), Bosne i Hercegovine (HDZ BiH,

Dragan Čović) i Sjeverne Makedonije (Zajednica Hrvata Republike u Sjevernoj Makedoniji, **Josip Tunić**). Također, mobilizirana je i dobivena podrška unutar hrvatske zajednice. Potporu su im dali Hrvatsko nacionalno vijeće i pojedine hrvatske udruge kulture: HKC *Bunjevačko kolo* Subotica, HKPD *Matija Gubec* Tavankut, HKUD *Vladimir Nazor* Sombor, Udruga banatskih Hrvata, HKPD *Đurđin*, KUDH *Bodrog* Monoštor, KPZH *Šokadija* Sonta, HKC *Srijem* Srijemska Mitrovica.

Kako se dalje navodi, izostala je podrška Crkve. Studenti iz Vojvodine u Hrvatskoj su se mobilizirali za registraciju i glasovanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Srbije u Hrvatskoj, a Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke iz Zagreba uputila je proglas 15. prosinca, kao i mobilizirala sunarodnjake u zavičajima u Vojvodini.

»Imamo razloga biti ponosni, a stečene kompetencije startna su nam prednost uoči skorašnjih lokalnih izbora«, navodi se na koncu u ovom priopćenju.

H. R.

Ka još značajnijem sudjelovanju i korištenju dostupnih sredstava EU

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja najnoviju odluku Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Vlade Republike Hrvatske da podrži tri Interreg prekogranična projekta

Hrvatska – Srbija u području energetske učinkovitosti. Ukupna vrijednost odobrenih sredstava iznosi 5,4 milijuna eura. Bliže informacije o odobrenim projektima možete pogledati u nastavku (<https://interreg-croatia-serbia.eu/approval-of-3-projects-within-1st-call-for-proposals/>).

»DSHV kao stožernu stranku Hrvata u Republici Srbiji raduje donesena odluka da se ovi projekti provedu tim prije jer je riječ o gradovima u kojima u značajnoj mjeri žive i vojvođanski Hrvati. Provedba odobrenih projekata pridonijet će većoj energetske učinkovitosti javnih ustanova i poduzeća Grada Subotice, Grada Sombora i Grada Novog Sada, što će za posljedicu imati uštedu energije i bolje uvjete rada«, ističe u priopćenju predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** te dodaje:

»Istodobno želimo skrenuti pozornost da Hrvati, kao nacionalna manjina koja u značajnoj mjeri živi na području

Grada Subotice i Grada Sombora, aktivno ne participiraju u radu lokalne administracije niti su snažnije integrirani u strukture lokalne zajednice, dok Grad Novi Sad predstavlja pozitivnu iznimku – Hrvati su zastupljeni u tijelima gradske uprave, uključeni su u procese donošenja odluka i Grad Novi Sad izdvaja značajna financijska sredstva za kulturno stvaralaštvo lokalne hrvatske zajednice i očuvanje kulturnog nasljeđa, osobito vezanog za Katoličku Crkvu.

Za očekivati je da pozitivni pomaci u suradnji između dvaju ministarstava vlada u Beogradu i Zagrebu mogu biti poticaj i za Grad Sombor i za Grad Suboticu da prekinu s dosadašnjom praksom isključivanja Hrvata iz procesa donošenja odluka i zaprečavanja integracije u strukture lokalne zajednice, kao i aktivne afirmacije i favoriziranja Bunjevaca nehrvata na štetu Hrvata, to jest da će prepoznati mogućnost da preko ostvarene participacije DSHV-a još značajnije sudjeluju i koriste dostupna sredstva Europske unije za razvitak lokalne samouprave kroz programe Europske unije kojima rukovodi Vlada Republike Hrvatske. Ovdje prije svega mislimo na razvitak onih područja i mjesta u kojima živi značajniji broj Hrvata, mjesta čija je komunalna i druga infrastruktura daleko nerazvijenija u odnosu na druga mjesta na teritoriju gradova Sombor i Subotica«, stoji u priopćenju predsjednika DSHV-a Tomislava Žigmanova.

Udruženje poljoprivrednih proizvođača Subotice

Povećano prisustvo traktora na lokalnim putovima

Udruženje poljoprivrednih proizvođača Subotice objavljuje sve sudionike u prometu kako su u proteklih nekoliko dana počele pripreme za proletnu sjetvu na njivama, a time je i povećano prisustvo traktora na lokalnim putovima.

»Apeliramo na sve sudionike u prometu da budu dodatno oprezni i strpljivi, a posebno da se ne izlažu rizičnim situacijama za sve sudionike kao što je nepropisno obilaženje traktora. Također, podsjećamo sve poljoprivrednike da provjere ispravnost signalizacije na traktorima, posebno svjetlosna upozorenja (rotacijsko svjetlo) koja osiguravaju adekvatnu osvijetljenost i uočljivost u noćnim uvjetima«, navode iz udruge.

Kako se zaključuje u priopćenju, svjedoci smo brojnih prometnih nesreća, koje mogu imati i teške i tragične posljedice, a jedina prevencija je odgovorno ponašanje.

H. R.

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov posjetio vrtić *Marija Petković – Sunčica*

Završena dogradnja i opremanje

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** posjetio je u subotu, 2. ožujka vrtić *Marija Petković – Sunčica* u Subotici, u kojem se izvodi odgojno-obrazovni program na hrvatskome jeziku. Kako podsjećaju u DSHV-u, riječ je o prvom vrtiću na hrvatskome u Srbiji – počeo je s radom u rujnu 2001. godine u okviru Predškolske ustanove *Naša radost*, prvom katoličkom vrtiću u Srbiji i prvom vrtiću u Subotici u kojem se radilo po programu **Marije Montessori**. Ovih dana završava se njegova dogradnja, uz opremanje i uređenje dječjeg igrališta.

DSHV podsjeća da se vrtić nalazi u prostoru koji je vlasništvo Družbe Kćeri milosrđa Trećeg samostanskog reda sv. Franje, družbe koja ima bogata i duga iskustva u radu s djecom – prije Drugog svjetskog rata sestre su u Subotici skrbile o djeci bez roditelja. Danas ga pohađa 60-ak djece uzrasta od 3 do 6 godina, a interes roditelja je od početka rada vrtića bio veliki – svake nove predškolske godine interes za upis djece bude veći od postojećih mogućnosti. To je bio i glavni razlog da se prostor vrtića dogradi, te da se izgradi i dio za jaslice.

»Sve su se kockice posložile glede realizacije ove ideje nakon što je **Teza Nimčević** odlučila darivati svoju kuću, koja se nalazi uz postojeći vrtić, Katoličkoj Crkvi, to jest časnim sestrama Kćeri milosrđa. Predstojnica samostana Družbe u Subotici časna sestra **Silvana Milan** najprije se angažirala te 2020. godine učinila prve korake glede osiguranja prvih financijskih sredstava i rada na pripremi projektna dokumentacije, u čemu je imala i djelatnu podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća. Na koncu, HNV je na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić** u okviru projekta 'Rasti

gdje si posijan' osigurao financijska sredstva koja su bila neophodna za dovršetak izgradnje i opremanja i ovoga vrtića te za uređenje i opremanje dječjeg igrališta u dvorištu. Novac je osigurala Vlada Hrvatske na čelu s predsjednikom **Andrejom Plenkovićem**, a posredstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Građevni radovi počeli su u kolovozu 2022. godine rušenjem stare kuće, a blagoslov temelja za izgradnju novih prostora vrtića bio je u studenom 2022. godine. Riječ je o objektu ukupne bruto površine 236,58 četvornih metara – dio za jaslice iznosi 147,58 četvornih metara, uz prateći objekt od 43,95 m², a dvorište je površine 459 m², u kojem je smješteno igralište.

»Nakon što je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić pokazala novoizgrađene objekte vrtića *Marija Petković – Sunčica* predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov je čestitao i iskazao veliko zadovoljstvo zbog uspješne realizacije brojnih zahtjevnih i mnogovrsnih poslova glede dogradnje vrtića i uređenja i opremanja igrališta, prije svega časnim sestrama samostana Družbe milosrđa s predstojnicom Silvanom Milan te Hrvatskom nacionalnom vijeću i predsjednici Vojnić i njezinim suradnicima na predanoj i višegodišnjoj zauzetosti, te istaknuo kako je ovo postignuće unutar hrvatske zajednice po mnogo čemu uzorno. Imate prvo čin darivanja Teze Nimčević vlastite kuće, onoga što je među najvrjednijim što čovjek može posjedovati, čin darivanja kojeg sve rjeđe susrećemo u našoj zajednici. Zatim je taj nesvakidašnji dar primljen od časnih sestara sa zahvalnošću i uz obvezu da se on upotrebi za novo dobro, koje će služiti na korist ljudima. Na koncu se pojavilo Hrvatsko nacionalno vijeće s agilnom predsjednicom Vojnić koje je osiguralo, prepoznato već kao ključno tijelo Hrvata u Srbiji i pouzdani partner, sva potrebna financijska sredstva za izgradnju od našeg najvećeg donatora – Vlade Republike Hrvatske i za nas uistinu empatičnoga predsjednika Andreja Plenkovića, te odgovorno i kompetentno upravljao složenim procesom financiranja, koji je pretpostavljao provedbe nekoliko javnih nabavki, i osiguranje svih uvjeta za građevinske radove. Ukupnost svega dobrog organiziranog i realiziranog možda na simboličkoj razini najbolje predstavlja ljepota novoizgrađenog objekta, koji će biti na ponos hrvatskoj zajednici. Grad Subotica i Republika Srbija trebaju također biti zadovoljni jer se, zahvaljujući njihovim građanima hrvatske nacionalnosti, razvija i obogaćuje odgojna infrastruktura namijenjena građanima Srbije. Na koncu, ali ne i najmanje važno, Vlada Republike Hrvatske je ovim činom nanovo potvrdila svoju zbiljsku podršku ovdašnjim Hrvatima i tako naše nade u opstanak i razvoj dodatno učvrstila«, stoji u priopćenju DSHV-a.

Vojvodina više nije tema

Prvi, i do sada jedini, vojvođanski Ustav omogućio je visok stupanj samouprave i do tada nezabilježen izuzetan ekonomski, društveni i kulturni razvoj

»Srbija nikada nije prihvatila autonomiju Vojvodine, jer nikada nije razumjela Vojvodinu. To je drugačiji civilizacijski kulturni model«, kazala je glavna urednica vojvođanskog portala *Autonomija* **Branka Dragović** na tribini Nezavisnog društva novinara Vojvodine »Ustav Vojvodine – Babaroga memorandum-ske Srbije« koja je održana 28. veljače povodom 50. godišnjice od usvajanja Ustava Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine u Jugoslaviji 1974. godine.

»Posljednji jugoslavenski Ustav usvojen je 1974. godine, nakon čega je donesen prvi, i do sada jedini, vojvođanski Ustav – 28. veljače iste godine – koji joj je omogućio visok stupanj samouprave i do tada nezabilježen izuzetan ekonomski, društveni i kulturni razvoj. Taj Ustav je u jugoslavenskoj federaciji garantirao zakonodavnu, izvršnu i sudsku autonomiju, pravo na imovinu i raspolaganje svojim prihodima. Ustav je srušen **Miloševićevim** uličnim pučem, u takozvanoj antibirokratskoj ili bolje reći jogurt revoluciji listopada 1988. godina, i u sljedećim godinama je počelo Miloševićevo razbijanje Jugoslavije«, rekao je **Dinko Gruhonjić**.

»Što se dogodilo s Vojvodinom za ovih 36 godina od jogurt revolucije? Vojvodina je ostala u zoni sumraka, ona je devastirana u privrednom smislu. Njen multikulturalizam je duboko narušen. Ako se maknemo iz Novog Sada gdje se možda može i osjetiti neki privid dinamičnosti zbog velikog sveučilišta, vidjet ćemo devastirana vojvođanska sela od kojih neka izgledaju kao Vukovar '91., iako nije bilo rata. Vojvođansko zemljište je rasprodano, vojvođanski kanali su zaparloženi, industrija je uništena i ne postoji i to je ono što nam je dala ona krilatica 'oj Srbijo iz tri dela ponovo ćeš biti cela'. Zbog čega se još uvijek plaše ovako devastirane Vojvodine, ima li uopće Vojvodine u aktualnom poretku u Srbiji ili je na djelu pokušaj potpunog poništavanja Vojvodine čak i kao geografskog pojma? Postoji li uopće vojvođansko pitanje i je li se raspad Jugoslavije završio?«, to su pitanja koje je voditelj ove tribune, programski direktor Nezavisnog

društva novinara Vojvodine **Dinko Gruhonjić** postavio na njenom početku.

I dalje sumnjiva

Novinarka **Branka Dragović** je rekla kako je Vojvodina »sumnjiva«, jer je »ideologija koju baštine njeni protivnici na klimavim, staklenim nogama i nema nikakvo značajnije uporište. A da je Vojvodina i dalje 'pitanje' govori njihov strah.

»Ja često čujem priče kako se stalno vrtimo u krug i nikako ne možemo izaći iz tog začaranog kruga. Mislim da smo ostali u tom krugu 'događanja naroda' iz '88., te estetike koja se pojavila u Novom Sadu i u drugim vojvođanskim varošima, koja se prelijevala u Crnu Goru, pokušalo se u Sloveniji, po Hrvatskoj i mi to gledamo i danas«, rekla je ona.

»Ni do danas nitko nije doveo u pitanje Miloševićevo naslijeđe i posljedice te politike, nitko nije doveo u pitanje način kako je sklopljen mir u Bosni, kako je nastala Republika Srpska, što se dogodilo u Vojvodini, što se događalo u Hrtkovcima, zato što je to ista ideologija i to njima nije bilo sporno. I nitko nije ni pokušao pokrenuti proces suočavanja s ratnim zločinima, zar to nije očigledno?«, zapitala je **Dragović**.

Književnik **Svetislav Basara** rekao je kako je usud Srbije etnonacionalizam – »nešto što samo sebe generira, i koliko god gubilo u tim gubicima samo vidi motiv dalje nastaviti tu borbu«.

»To je primijetio pred kraj života i **Slobodan Jovanović**, koji je napisao kako 'na žalost, Srbi nisu uspjeli izgraditi niti jedan drugi kulturni model osim nacionalističkog, što će reći centralističkog i pri tom nisu u stanju održati ni centralizam'. Ljudi koji žele sve kontrolirati nisu u stanju kontrolirati ni sebe tako da je to, bojim se, jedan krug koji će ostati zauvijek zatvoren«, rekao je **Basara**.

Što se tiče Vojvodine, rekao je kako je njena tradicija bila bitno drugačija i da je strategijska greška bila »što

nije bilo pameti da se preuzimaju iskustva Vojvodine koja je već bila zagazila u Srednju Europu, nego su ako su i pozivali neke Vojvođane da pomognu zvali kojekakvim pogrđnim imenima».

»Ono što je bilo najbliže civiliziranom svijetu je potisnuto«, zaključio je Basara.

Sociolog **Aleksej Kišjuhas** je ocijenio da je situacija danas slična, ali i mnogo teža nego 1988. jer je »sjećanje na autonomiju Vojvodine ugašeno i ono blijedi i ta jedna vrsta tradicije se gasi«.

»Nove generacije se ne sjećaju multietničkog, europskog, modernog karaktera Vojvodine, a sam vojvođanski identitet nema tko njegovati. Mi danas govorimo o egzodusu Srba s Kosova, ali ne govorimo o egzodusu Slovačka, Mađara, Hrvata iz Vojvodine koji je počeo ne mnogo prije toga«, rekao je Kišjuhas.

Po njegovoj ocjeni '88. je u pitanju bio puč koji je bio državno organiziran, a koji je transformiran u istinsku kontrarevoluciju, jer su se dogodile tektonske promjene u društvenoj strukturi, »jedna dubinska suštinska sječa kadrova, otklanjanje imovine, preraspodjela te imovine...«.

Politolog **Boris Varga** je rekao kako je Ustav Vojvodine bio »vrhunac civilizacijskog, društvenog, ekonomskog i političkog dostignuća« i jedino je zahvaljujući povijesnim okolnostima on bio moguć ali se nikada više takav ustav neće dogoditi.

»Imali smo mi još jednu revoluciju, a to je petolistopadska 2000. i to je bila šansa da se vrati taj ustav i ta vrsta autonomije Srbiji. Ali i proeuropska dosovska koalicija bila je heterogena i nacionalistička i dugo se to pitanje otezalo i donijelo se nešto što je daleko tanje, minornije, možda nešto veće od municipalne autonomije, a odmah nakon dolaska SNS-a 2012. i to je osporeno većim dijelom«, rekao je Varga.

Osvrnuo se i na, kako je rekao, »populističke, šovinističke i opasne ideje poput parole 'Vojvodina Vojvođanima'«.

»Posebno je bila opasna priča o dođošima, to je isto dio vojvođanskog šovinizma jer je veliki rascjep između te elitne visokocivilizirane ideje građanske i humanističke i s druge strane te prizemne o dođošima, pa su čak neki veoma popularni glazbeni autori pravili sebi popularnost na tim temama«, kazao je Varga.

Nepoželjna autonomija

U nastavku tribine su se sudionici osvrnuli i na djelovanje različitih političkih stranaka prije i poslije Miloševića.

Dragović je rekla kako se 1988., dolaskom Miloševića, nije dogodio nikakav famozni zaokret u odnosu prema Vojvodini.

»Srbija nikada nije prihvatila autonomiju Vojvodine, jer i Ustav 1974. je donesen zbog odnosa u federaciji. Već 1976. nastaje prvi dokument kojim se napada Ustav iz 1974., takozvana *Plava knjiga* kojom se okupljaju političari i intelektualci. Deset godina se oni 'tuku' oko ustav-

nih nadležnosti Vojvodine i jedan od razloga zašto vojvođanski delegati na osmoj sjednici nisu podržali **Ivana Stambolića** je jer je htio rezati ustavne nadležnosti. Nije se Srbija uopće radovala tom ustavu iz '74., jer ona nikada nije suštinski razumjela Vojvodinu. I kad je 1918. Vojvodina ušla u sastav Srbije pa i '90-ih je služila isključivo kao ratni plijen. Beograd nije nikada prihvatio da netko drugi ubira pare i odlučuje«, rekla je Dragović.

Kišjuhas je rekao kako se zaboravlja vrlo vibrantni politički pluralizam u Vojvodini kojeg više nema, među ostalim zahvaljujući i djelovanju Demokratske stranke.

»Bio je veliki broj autohtonih, regionalnih i nacionalno-manjinskih stranaka čak i '90-ih godina. Koalicija Vojvodina je bila sačinjena od Reformista, Lige socijaldemokrata Vojvodine i Narodne seljačke stranke **Veselinova**. Postojala je Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara, koja se kasnije pocijepala, pa Demokratski savez vojvođanskih Hrvata koji se također pocijepao; bila je vrlo živa politička situacija s autohtonim strankama koje su sve bile provojvođanske i vrlo demokratski nastrojene. Sve to je vrlo sustavno urušeno i uništeno velikim dijelom i delovanjem Demokratske stranke nakon 2003. i političko organiziranje koje bi imalo Vojvodinu u prvom planu je nestalo. A nama je prepušteno da se bavimo jednom vrstom kulturne, multikulturalne baštine, salaši, idi mi doći mi, jedna provincijalizacija Vojvodine s čilašima i svim ostalim, kao neki prostor koji kao da nikada nije bio najrazvijeniji industrijski dio Srbije s brojnim tvornicama već kao neki prostor u kojem se samo jedu riblje čorbe i paprikaši i turisti dolaze iz Beograda«, rekao je Kišjuhas.

Basara je istaknuo kako je smatrati razdoblje poslije 12. ožujka 2003. nekakvim demokratskim razdobljem »kretenizam krajnje vrste«.

»Milošević je bio spremniji prihvatiti autonomiju Vojvodine negoli **Koštica** i **Čosićeva** ekipa, jer ju je Milošević ukinuo iz pragmatičnih razloga kako bi ukinuo kosovsku autonomiju. Glavni udar nacionalizma počinje poslije ubojstva **Đinđića**. Tada počinje klerikalizacija, tada počinje fašizacija, stvaranje paravojnih i poluvojnih formacija. Doduše, sve se to radilo u rukavicama i radilo se do onog momenta kada se više nije moglo i kada su Koštica i **Tadić** lijepo predali vlast **Vučiću** na tacni«, rekao je Basara.

Dodao je kako ni Đinđić baš nije bio oduševljen idejom obnove vojvođanske autonomije, ali i da nije imao manevarskog prostora.

Varga je dodao kako je Vojvodina bila prva na udaru raspada Jugoslavije i da se danas stvaraju nove matrice, nove veze koje povezuju taj novi srpski svijet gdje je Vojvodina sjeverna Srbija i gdje treba skloniti pitanja prava u drugi plan, a baviti se folklorom, gastronomijama, etno jelima, jednom vojvođanskom šarenicom u što se Vojvodina i pretvara u jedan »gulaš multikulturalizam«.

J. D.

Caroline Spivak, osnivačica Croatian Women's Network™/Mreže hrvatskih žena

Žene koje ruše barijere, tresu stolove i otvaraju vrata

Želja nam je umrežiti Hrvatice, te podići svijest društva o angažiranosti, inovativnosti i utjecaju žena hrvatskoga podrijetla, koje svojim uspjesima i postignućima predstavljaju veliki potencijal u zemljama u kojima žive, a i predivan su primjer i poruka svijetu o Hrvatima

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Croatian Women's Network™/Mreža hrvatskih žena platforma je koja pomaže napredovanju i osnaživanju žena. Povezuje uspješne žene iz cijelog svijeta koje dijele hrvatsku baštinu, a koje je zbližila želja da međusobnim povezivanjem prenesu svoja postignuća i uspjehe i tako inspiriraju mlađe generacije i pomognu im u ostvarivanju njihovih potencijala. Članice ove udruge rade zajedno na kreiranju poslovnih mogućnosti, na širenju njihovih mreža i mentoriranju budućih liderica. Svake godine Mreža hrvatskih žena dodjeljuje priznanje *Utjecajne hrvatske žene* za vodstvo, inovativnost i društveni utjecaj hrvatskih žena. Među 26 ovogodišnjih dobitnica nagrade je i prof. **Mira Temunović**. Ona

je nagrađena u kategoriji Umjetnost i Kultura, a za ovu prestižnu nagradu prof. Temunović je predložila ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**. U istoj kategoriji nagrada *Utjecajne žene Hrvatske* za 2023. godinu uručena je Katarini Čeliković.

Ovogodišnje nagrade bit će dodijeljene danas nakon konferencije Napredak žena. Napredak ekonomija. Ostvari potencijal!, a u povodu međunarodnog Dana žena.

Osnivačica Croatian Women's Network™/Mreže hrvatskih žena je **Caroline Spivak**, uspješna poslovna žena iz Kanade, koja u Torontu ima agenciju za odnose s javnošću i medijima. O svojim hrvatskim korijenima, životu

u iseljeništvu, mogućem povratku u Hrvatsku, ali i Mreži hrvatskih žena razgovarali smo s Caroline Spivak. I sama je uspješna poslovna žena, a upravo putovanja po svijetu, te susreti s uspješnim ženama i priznanja koje su one dobijale bili su poticaj da se skrene pozornost i na uspješne Hrvatice koje svoje svoje karijere grade diljem svijeta.

Croatian Women's Network™/Mreže hrvatskih žena do sada je nagradila 165 žena, podrijetlom Hrvatica, koje žive i rade u različitim dijelovima svijeta i bave se različitim poslovima.

► Kakva je Vaša iseljenička priča? Gdje su hrvatski korijeni Vaše obitelji? Koja ste Vi generacija u iseljeništvu?

Prva sam generacija iz moje obitelji koja je rođena izvan domovine. Rođena sam u iseljeničkoj obitelji u Njemačkoj, a odrasla u Hrvatskoj, Njemačkoj i Kanadi. Osim oca i brata (mama je pokojna sad već 13 godina) naša obitelj je u Turopolju u Novom Zagrebu, u Odranskom Obrežu i u Svetoj Klari. Vrlo smo aktivni u hrvatskoj zajednici u južnom Ontariju u Kanadi. Bila sam u folkloru, gdje sam radila na osnivanju novih skupina, u Hrvatskoj školi, te borbi za priznanje hrvatskoga jezika u redovnim školama. U I. Savjetu Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske bila sam predstavnica Hrvata iz Kanade. Bila sam koordinatorica za Sjevernu Ameriku za Hrvatske svjetske igre 2023., a sada sam dopredsjednica i članica Izvršnog odbora u Hrvatskom svjetskom kongresu.

► Što je bio razlog iseljenja iz Hrvatske?

Moji su roditelji hrabro odlučili otići, kako se kaže »truhom za kruhom« sredinom 70-ih godina kao i mnogi drugi. Otišli su, ali bilo im je važno da se uvijek možemo vratiti u Hrvatsku. To nije bila laka odluka. Osobito ne s malim djetetom. Odlučili su se za bolje ekonomske mogućnosti kako bi pomogli i svojim u Domovini, ali uvijek je bio plan vratiti se u Hrvatsku.

► Koliko je Vašim roditeljima bilo teško snaći se u novoj državi i što su bile najveće poteškoće?

Naša obitelj nije poznavala nikoga kad smo stigli u Kanadu. Nismo ni znali tko će nas dočekati u zračnoj luci na dolasku niti gdje ćemo spavati tu prvu noć. Mi smo došli u Kanadu preko programa pomoći hrvatskog Caritasa. Možete si zamisliti kako je bilo teško: ne poznajete jezik, nemate nikakva zaštitna prava ni radne dozvole, imate malo djeteta, morate početi iznova i snaći se u potpuno novoj zemlji – a sve nepoznato. Teška su to vremena za svakog imigranta – onda kao i danas.

► Rođeni ste u Hrvatskoj, ali ste gotovo cijeli život van Hrvatske. Koliko ste Vi osobno ostali vezani za Hrvatsku? Koliko često dolazite u domovinu Vaših predaka?

Hrvatska je dio mene. Redovito sam u Hrvatskoj – i sve više posljednjih godina. Osim posjete rodbini, kao jedan od tri predstavnika Hrvata Kanade u prvom sazivu Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske imala sam priliku češće službeno posjećivati domovinu. Također, kao potpredsjednica za Sjevernu Ameriku pred

Hrvatskim svjetskim kongresom, kao i članica organizacijskog odbora za održavanje Hrvatskih svjetskih igara imam prilike često biti u Hrvatskoj. A kao osnivačica Croatian Women's Network™/Mreže Hrvatskih Žena koja organizira međunarodnu konferenciju i dodjelu nagrada *Utjecajne hrvatske žene* i *Buduće liderice* na sam međunarodni Dan žena redovito sam u Hrvatskoj.

► Koliko ste Vi kao Hrvatica koja živi u Kanadi uključeni u hrvatsku iseljeničku zajednicu i koliko Vam to znači?

Smatram da je jako važno da sam uključena u hrvatsku zajednicu u Kanadi. Prvenstveno da se upoznam i družim s Hrvatima, da se služim hrvatskom jezikom, da budem na pomoći zajednici, bilo vjerskoj, bilo kulturnoj, sportskoj ili društvenoj. Želim stvarati i održati poveznice s ljudima u domovinskoj i iseljenoj Hrvatskoj kako bih poticala mlađe generacije da učvrste svoje poveznice s domovinom. To je duh u kojem sam odgojena i u kojem želim nastaviti i dalje živjeti.

► Jeste li razmišljali o povratku? Što bi bili razlozi za, a što protiv?

Plan je uvijek bio, i ostaje, povratak u domovinu Hrvatsku. Sve češći dolasci potiču me da se sve više povežem s domovinom. Moja je vizija da ću se u pravo vrijeme za mene vratiti. Život u Hrvatskoj može biti jako lijep. Kad gledam s obiteljske strane, kvalitetniji je život. Kada gledam s ekonomske strane, još ima smisla da ostanem u Kanadi. Kada bismo mogli spojiti ekonomsku snagu Sjeverne Amerike i kvalitetu života u Hrvatskoj, mislim da nitko ne bi odlazio i sve više nas Hrvata koji žive izvan domovine željeli bi se vratiti.

► Kakve mogućnosti Hrvatska nudi za povratnike iz iseljništva i iz kuta nekog tko živi u iseljeništvu; je li to dovoljno poticajno?

Mislim da ima prostora za mnogo više poticaja. Hrvatska je najavila program poticanja povratka gdje se nudi 200.000 kuna kod povratka. I ako je to nekakav poticaj, realno gledano to nije baš neki uvjet koji bi pokrenuo nekoga da se vrati u domovinu. Trebamo konkretne programe, na primjer gdje bi se ukinulo dvostruko oporezivanje, olakšalo stjecanje državljanstva, uveli porezni poticaji... Takve stvari mogu mnogo utjecati na odluku povratka.

► Imate svoju agenciju za odnose s javnošću i medijima. Koliko je teško u Kanadi razvijati vlastiti posao, pa još ukoliko ste žena?

Kanada ima razvijeno tržište, iako i Kanada ima dosta birokracije oko otvaranja i održavanja tvrtke, ali je mnogo jednostavnije nego u Hrvatskoj. Stvoriti firmu je vrlo jednostavno. A kao i svugdje u svijetu, ako se osoba trudi i posveti svom radu, može uspjeti. Žene u Kanadi su najveći pokretač novih tvrtki. A znamo da su tvrtke, od malih do srednjih, pokretači ekonomskog razvoja. Da, postoje neke predrasude kad su žene u pitanje, ali je situacija mnogo bolja nego što je bila i svakim danom sve je bolja. Na nama je svima – i muškarcima i ženama – da je zajedno učinimo još boljom.

► Osnivačica ste Mreže hrvatskih žena koja će i za ovaj Dan žena dodijeliti nagrade uspješnim Hrvat-

skim ženama diljem svijeta. Kada ste i s kojim ciljem osnovali Mrežu hrvatskih žena?

Moj profesionalni život i rad kao poduzetnice pruža mi priliku putovati po svijetu. Na tim putovanjima i osobnim nominacija za razne nagrade vidjela sam brojne prilike gdje se slave uspješne žene. Kad sam pogledala scenu hrvatskog društva i njene zajednice u svijetu, primijetila sam da se baš i ne posvećuje puno pozornosti povezivanju i prepoznavanju uspješnih hrvatskih žena. To mi se jednostavno nije činilo u redu i vidjela sam priliku popraviti situaciju. Osnovala sam Croatian Women's Network™/Mrežu hrvatskih žena iz jednostavnog razloga jer nije postojala jedna globalna mreža hrvatskih žena koja umrežava, osnažuje i slavi hrvatske žene u Hrvatskoj i svijetu. Croatian Women's Network™/Mreža hrvatskih žena od samog osnutka 2015. godine prepoznata je kao global-

Kad sam pogledala scenu hrvatskog društva i njene zajednice u svijetu, primijetila sam da se baš i ne posvećuje puno pozornosti povezivanju i prepoznavanju uspješnih hrvatskih žena. To mi se jednostavno nije činilo u redu i vidjela sam priliku popraviti situaciju.

Odajući priznanje našim dobitnicama nagrada, nastavljamo podizati ljestvicu da se hrvatske žene vide, čuju i cijene.

na platforma koja povezuje, napreduje, osnažuje i slavi žene hrvatskoga podrijetla diljem svijeta kako bi njihova postignuća i uspjesi nadahnuli jednu drugu i mlađim generacijama pomogli u ostvarenju njihovog potencijala. Mi smo mreža koja potiče suradnju žena različitih zanimanja iz svih dijelova svijeta. Želja nam je umrežiti Hrvatice, te podići svijest društva o angažiranosti, inovativnosti i utjecaju žena hrvatskoga podrijetla, koje svojim uspjesima i postignućima predstavljaju veliki potencijal u zemljama u kojima žive, a i predivan su primjer i poruka svijetu o Hrvatima. Od 2015. godine mreža spaja Hrvatice po cijelome svijetu, a od 2016. velika nam je čast proslavljati postignuća i izvanredne doprinose uspješnih hrvatskih žena.

► Godšnje dodjeljujete dvije nagrade. Koje su to nagrade i koji se kriteriji moraju zadovoljiti?

Nagrada *Utjecajne hrvatske žene* prepoznaje vodstvo, inovativnost i društveni utjecaj žena hrvatskog podrijetla, a nagrada *Buduće liderice* dodjeljuje se poduzetnim mladim djevojkama u dobi od 16 do 25 godina koje pokazuju

izniman talent i vodstvo. Bilo tko može nominirati kandidatkinju, čak i osoba može sama sebe nominirati i onda je potrebno da kandidatkinja ispuni cijelu aplikaciju i tada je nominacija spremna za razmatranje našeg izbornog odbora. Ovim nagradama odajemo priznanje jedinstvenim postignućima hrvatskih žena koje predstavljaju različite sektore i faze karijere. Naše dobitnice ruše barijere, tresu stolove i otvaraju vrata. Dobitnice nagrade *Utjecajne hrvatske žene* i *Buduće liderice* pionirke su u svojim područjima. One nadahnjuju, obrazuju i podučavaju buduće generacije i stvaraju temelje izvrsnosti u svojim zemljama. Njihovo zalaganje za boljitak vlastitih profesionalnih i društvenih zajednica uz izgradnju i održavanje veza s Hrvatskom ispunjava sve nas ponosom i nadom za budućnost. Odajući priznanje našim dobitnicama nagrada, nastavljamo podizati ljestvicu da se hrvatske žene vide, čuju i cijene.

► Koliko je stiglo nominacija za ovu godinu, iz kojih zemalja? Koliko je dobitnica i odakle su?

Ove smo godine primili rekordan broj nominacija, čak 156 iz 15 zemalja, a izabrano je 26 dobitnica iz 11 zemalja: Argentine, Australije, Bolivije, Bosne i Hercegovine, Kanade, Čilea, Hrvatske, Mađarske, Srbije, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Američkih Država. Prvi put u povijesti dodjele nagrada 15 nominacija pristiglo je samo od naših dosadašnjih dobitnica. Rastući globalni interes za naše nagrade i Mrežu potvrđuje da smo na dobrom putu i da jača našu misiju umrežavanja i priznavanja postignuća hrvatskih žena u cijelome svijetu. Od 2016. godine do danas Mreža je uručila 146 nagrada, a primila preko 550 nominacija.

► Kako ocjenjujete dosadašnje dobitnice nagrada? Je li Vaša organizacija u kontaktu s njima, planirate li možda neke zajedničke projekte?

CWN/MHŽ pruža prostor za žene da podijele vlastita iskustva, znanja i opće osobne priče na našim platformama kao što je naša međunarodna konferencija koja se održava povodom međunarodnog Dana žena u Zagrebu, svečana dodjela nagrada *Utjecajne hrvatske žene* i *Buduće liderice*, te našim podcastom pokrenutim 2022. gdje podižemo svijest o radu i uspjehu hrvatskih žena te našim novouvedenim CWOI Connex sastancima gdje se uživo sastajemo. Planiramo još nekoliko prilika za umrežavanje i suradnju u 2024. godini. Uglavnom, naša vizija za suradnju i globalno povezivanje se realizira. Sretna sam da se nastavlja i raste.

► Koje još aktivnosti provodi Mreža hrvatskih žena?

Iako smo mi prve hrabro krenule, naša inicijalna ideja dala je plodove. Drago mi je da smo inspirirali i sudjelovali u formiranju dviju novih ženskih mreža: CROactivas®, La Red de Mujeres Croatas de Latin-America/Mreža hrvatskih žena Latinske Amerike, koju je osnovala jedna od naših dobitnica nagrade *Utjecajne hrvatske žene* 2023. **Jelena Nadinčić** iz Argentine. Također, CWN/MHŽ je jedna od osnivačkih mreža novopokrenutog Hrvatskog ženskog saveza – Croatian Women's Alliance

(2023) – koji je posvećen povezivanju profesionalnih hrvatskih ženskih mreža i organizacija na globalnoj razini. S ove dvije inicijative nastavljamo okupljati hrvatske žene u svim područjima i fazama karijere diljem svijeta. Oduševljena sam vidjeti ovaj rast i želju da se povežemo zajedno i da učimo jedna od druge. To nam daje poticaj da nastavimo dalje.

► **Imate li potporu u Hrvatskoj?**

Istaknula bih odličnu suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika i Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, od prvog pokretanja ideje i zahvaljujem na partnerstvu. To može biti lijepi primjer suradnje. Iako imamo pokroviteljstvo mnogih hrvatskih institucija, a sve bi nas trebale prepoznati, podržati i uključiti, mi možemo biti produžena ruka kulturne i gospodarske diplomacije i moći. Stoga, hrvatskim institucijama poručujem: mi, hrvatske žene, smo spremne. Sposobne i snažne. Tu smo za konkretnu suradnju. Za međunarodne konferencije kao što je naša ključna je podrška i suradnja hrvatskih institucija koje trebaju vidjeti da u iseljeništvu imaju svojih savjetnika i prijatelja i spremne smo uložiti sve što smo naučile u razvoj Hrvatske. Naglasila bih kako danas žene naše Mreže iz cijelog svijeta međusobno surađuju, a institucionalna otvorenost nam je važna da ta suradnja bude još konkretnija i vidljivija.

► **S kojim izazovima se suočavaju žene u XXI. stoljeću i kako Mreža sudjeluje u rješavanju tih izazova?**

Ovo je značajan trenutak u povijesti. Epoha je žena, vrijeme kada žene ruše status quo, traže svoju moć i s pravom osiguravaju svoje mjesto za ekonomskim i političkim stolom. Širom svijeta žene se organiziraju i surađuju, natječu se za političke funkcije u rekordnom broju... Šalju jasnu poruku da nejednakost više nije prihvatljiva i da aktivnim uključivanjem žena zajednice napreduju. No, u mnogim zemljama diljem svijeta još uvijek postoji temeljna potreba za promjenom načina razmišljanja. Dugotrajne društvene, vjerske i kulturološke razlike još uvijek sprječavaju žene da pristupe tržištu rada ili ih ograničavaju na slabo plaćene poslove. Rodne nejednakosti još uvijek su velike i postoje u svim zemljama. S druge strane, statistike potvrđuju da gospodarstvo raste kada više žena radi, a kada je riječ o ubrzanju gospodarskog rasta na lokalnoj i globalnoj razini, istraživanje pokazuje da su žene, osobito žene poduzetnice, ključna komponenta uspjeha. Naše članice i dobitnice nagrada, te svi oni koji nas podržavaju dokaz su da su promjene neizbježne. Zapravo, već smo promijenili put prema budućnosti koja će prepoznati i cijeniti ogroman doprinos naših žena lidera u svim aspektima života. Pred nama je još dug put, ali pored uzora kakve su naše utjecajne hrvatske žene stvaramo putokaz svjetlije budućnosti. Našim lidericama sutrašnjice dugujemo uspostavu zajednice i infrastrukturu koja će omogućiti procvat njihovih ideja.

»Godine novog preporoda«: 75 godina od rođenja dr. Vesne Bosanac (1949. – 2022.)

Liječnica – simbol hrabrosti i humanosti

Liječnica dr. Vesna Bosanac vodila je vukovarsku bolnicu tijekom tromjesečne opsade toga grada 1991. godine, organizirajući rad te ustanove u vrlo teškim ratnim uvjetima

U sklopu projekta »Godine novog preporoda« institucije hrvatske zajednice u Srbiji nastoje podsjetiti na istaknute osobe i događaje od iznimnoga značaja za kulturni, društveni i politički život ovdašnjih Hrvata, ali i na osobe koje su svojim obiteljskim korijenima potekle iz ove zajednice, a ostvarile su značajne prinose izvan granica današnje Srbije. Jedna od drugonavedenih je i liječnica, pedijatričarka dr. **Vesna Bosanac**, ratna i poratna ravnateljica vukovarske bolnice, koja je svojim predanim i požrtvornim djelovanjem postala simbolom hrabrosti i humanosti.

U Hrvatskoj ima status heroine Domovinskog rata. Dr. Vesna Bosanac preminula je 2022. godine, a povod za podsjećanje na život i djelo ove istaknute liječnice je 75. obljetnica od njezina rođenja, koja se navršava sutra (suta, 9. ožujka).

Veza s Vojvodinom

Vesna Bosanac rođena je 1949. u Subotici, a, kako je navela 2019. u intervjuu za tjednik *Hrvatska riječ*, i njezino djetinjstvo vezano je za Vojvodinu, točnije Srijem.

»Slaba sjećanja me vežu za Suboticu. Ondje sam rođena, a kada sam imala šest mjeseci moji roditelji su se preselili u Borovo Naselje, jer je mama ondje dobila posao. Otišla sam iz Subotice kao beba i vraćala sam se na sprovode i neka obiteljska okupljanja. Potječem iz subotičke obitelji **Mikuška** koja je bila poznata još prije Drugog svjetskog rata. Baka je bila Bunjevka Hrvatica, a djed Mađar koji nije ni govorio hrvatski. Iako smo se preselili u Borovo Naselje, djetinjstvo sam provela u Vojvodini, selu Lačarak kraj Srijemske Mitrovice gdje su mi živjeli drugi baka i djed«, navela je dr. Bosanac.

Gimnaziju završava u Vukovaru 1967., a Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1972. godine. Svoju liječničku karijeru započinje u tadašnjem Medicinskom centru

FOTO: HINA

Vukovar 1974. godine. Nakon položenog specijalističkog ispita 1981. postaje pedijatričarka, dok je 1986. godine obranila magistarski rad i tako postala magistra medicinskih znanosti.

Bolnica tijekom opsade

U srpnju 1991. imenovana je ravnateljicom Medicinskog centra Vukovar, nekoliko mjeseci prije opsade toga grada. Vodila je bolnicu u vrijeme neposredno prije i za vrijeme bitke za Vukovar, organizirajući rad bolnice u vrlo teškim ratnim uvjetima. Zbog učestalog bombardiranja (usprkos oznakama Crvenog križa na krovu i u dvorištu, na bolnicu je u prosjeku padalo od 70 do 100 granata dnevno), bolnica se nalazila u podrumu zgrade. Opsada Vukovara, koju je provodila Jugoslovenska narodna armija uz potporu paravojnih formacija iz Srbije, trajala je od 25. kolovoza do 18. studenoga 1991. godine. Tijekom tromjesečne opsade u bolnici je zbrinuto oko 2.500 ranjenika, a oko tisuću njih podvrgnuto je zahtjevnim kirurškim zahvatima u nezamislivo teškim uvjetima bez struje, vode i uz nedostatnu količinu lijekova i sanitetskog materijala. O humanosti vukovarskih medicinaru govori i činjenica da su **u bolnici liječeni i ranjeni pripadnici JNA i srpskih paravojnih jedinica**. Dr. Bosanac osta-

la je u bolnici do samog pada Vukovara (18. studenoga), nakon čega je bila zatočena u zatvoru u Srbiji, u Srijemskoj Mitrovici. Kao ratna zarobljenica, nakon tri tjedna bila je razmijenjena te se vratila u Zagreb. Protiv nje je u Srbiji podnesena kaznena prijava 1992. godine, zbog navodnih ratnih zločina, koja je odbačena kao neutemeljena.

Ove dramatične događaje, dr. Bosanac opisala je u već spomenutom intervjuu za *Hrvatsku riječ* 2019. godine:

»Kad sam došla na mjesto ravnateljice, rat je već bio u tijeku. Tada je agresija bila u Borovom Naselju, da bi na Vukovar počela početkom kolovoza. Prihvatila sam dužnost da budem ravnateljica, iako sam znala da neće biti lako. Međutim, nisam se nadala onome što sam doživjela. Nisam mislila da će agresija biti toliko jaka, da će nas ubijati, razarati... Svaki dan je bio novi izazov i novo šokantno stanje. Bilo je sve gore i gore do samoga kraja, do okupacije kad nisu poštovali ni međunarodno potpisani sporazum za evakuaciju bolnice. Nakon zatvora, kad sam došla iz Srbije u Zagreb, sam tek čula kako je to izgledalo, taj posljednji dan u bolnici i u cijelom gradu. Tada smo probali svjedočenjima posložiti

GODINE NOVOG PREPORODA

mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, uvodeći i reintegrirajući vukovarsku bolnicu u jedinstveni zdravstveni sustav Republike Hrvatske. Dužnost ravnateljice Opće županijske bolnice Vukovar obnašala je do 1. srpnja 2013., nakon čega postaje savjetnicom sanacijskog upravitelja Bolnice. U mirovinu odlazi 9. ožujka 2014. godine s navršenih 65 godina života, ali se 1. siječnja 2016. ponovno zapošljava u Općoj županijskoj bolnici Vukovar na radnom mjestu specijalista pedijatra, da bi 3. svibnja iste godine bila ponovo izabrana na mjesto ravnatelja. Promjenom naziva i statusa bolnice imenovana je privremenom ravnateljicom Nacionalne memorijalne bolnice Vukovar počevši od 20. svibnja 2020. Na tom mjestu ostaje do 10. prosinca 2021., kada je imenovana zamjenicom ravnatelja NMB-a Vukovar, na kojem mjestu ostaje sve do svoje smrti, 21. ožujka 2022. godine.

Brojna priznanja

Dobitnica je brojnih nagrada i priznanja. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1992. predložio ju je uz dr. **Jurja Njavru** za Nobelovu nagradu za mir. Godine 2002. odlikovana je Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske. U ime Opće županijske bolnice Vukovar, od hrvatskog predsjednika **Ive Josipovića** 2011. primila je Povelju

Republike Hrvatske.

Udruga branitelja *Podravke* u suradnji s drugim udrugama proizašlim iz Domovinskog rata dodijelila je dr. Vesni Bosanac i Općoj bolnici Vukovar Veliku zlatnu plaketu »za sve što su učinili za dobrobit Hrvatske«. Hrvatska liječnička komora dodijelila joj je svoje najviše odličje, Medalju časti, »kao liječnici koja se do posljednjeg trenutka obrane Vukovara skrbila o bolesnim i ranjenim braniteljima te građanima Vukovara«. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu dodijelio joj je nagradu *Medicina*. Primila je i najviše odličje i medalju *Ladislav Rakovac* Hrvatskoga liječničkog zbora.

Od 2008. godine bila je predsjednica Udruge hrvatskih liječnika dragovoljaca 90. – 91. O njoj je napisana knjiga *Apeli dr. Vesne Bosanac* koju je priredio i uredio **Mladen Pavković**.

Priredio: D. B. P.

tijek svih tih događanja. Odmah smo vidjeli da nedostaju ranjenici i osoblje bolnice, a sve do '92. nismo znali da su tako mučenički skončali na Ovčari».

Ponovno u Vukovaru

Kako je navedeno u njezinom nekrologu u *Liječničkom vjesniku*, glasilu Hrvatskog liječničkog zbora (autor izv. prof. dr. sc. **Siniša Maslovara**), Bosanac od 1992. radi u Ministarstvu zdravstva Republike Hrvatske kao savjetnica za humanitarna pitanja. Od 1993. do 1996. radi kao savjetnica za suradnju s UNICEF-om i Svjetskom zdravstvenom organizacijom za programe pomoći djeci, prognanicima i izbjeglicama.

Ravnateljicom Opće županijske bolnice Vukovar imenovana je 1. lipnja 1995. godine, a već 1997. među prvim se vraća u Vukovar i aktivno se uključuje u proces

FOTO: Youtube printscreen

Plutajući bazen u Palićkom jezeru

Dnevni list *Dnevnik* iz Novog Sada 20. veljače je objavio »fantastičnu vijest« pod naslovom: *Srbija 2027. spremna za kupaće do kraja godine*. Uskoro plutajući bazen za brčkanje u Palićkom jezeru. Nesvakidašnji projekt iz programa »Skok u budućnost – Srbija 2027«. Dva dana poslije (22. veljače) dnevni list na mađarskom jeziku *Magyar Szó* prenio je (prijevod) dijelove teksta koji je ilustriran s dvije slike: jedna predstavlja zamišljenu sliku budućeg »plutajućeg bazena« kao i sliku Ženskog štranda s dijelom obale. Tekst i perspektivna slika »plutajućeg bazena za brčkanje« skrenuo mi je pažnju na ovaj najavljeni plan u okviru »Srbija 2027.«, jer ideja nije nova, samo je pomjerena lokacija. Izgleda da

»Bazen za brčkanje«

»bazen za brčkanje« umije i plivati?! U novinskom tekstu piše doslovno: »U sklopu Ženskog štranda je planirana izgradnja bazena, pa bi kupalište u sklopu ovog objekta dobilo novi kvalitet i atraktivnu turističku dimenziju. Planirano je da bazen bude smešten unutar prostora jezera kao izdvojena celina. Vodena površina bazena biće oko 4.700 kvadratnih metara. Kupalište je planirano da se uredi prostorima-platoima i 'molovima' za sunčanje i opremi savremenim sadržajima za zabavu i rekreaciju na vodi – vodeni tobogani, skakaonice« (izvod iz dokumenta grada Subotice: Plan detaljne regulacije za centran deo prostora Banje Palić na Paliću). *Dnevnik* navodi da je slika bazena iz Vlade Srbije »Skok u budućnost 2027«.

»Ideja je rođena«

Prvi gradonačelnik nevojvođanskog podrijetla je uz zvaničnike sa svih nivoa vlasti (Grad, APV i RS) hladnog zimskog dana 2018. godine položio kamen temeljac za projekt »Welnes i Spa centar« na nekadašnjem Muškom štrandu na Paliću (nekadašnji Bezered-jev park). O tome sam i pisao na stranicama ovog lista, onda kad je bilo jasno da ima mnogo problema oko ovog projekta; cijeli pot-hvat sam nazvao »obmanom stoljeća« (HR br.1070). Ovo mišljenje i dalje zastupam. Cijelu investiciju je vodio JP čiji čelnici su bili iz vladajuće stranke (SNS). Kada je došao

novi gradonačelnik (2022.) iz redova SNS-a (također ne iz naših krajeva), rukovođenje JP-om (vjerojatno dogovorom) je preuzeo Savez vojvođanskih Mađara. Tadašnji čelnik stranke, sada već pokojni **István Pásztor** je tražio reviziju svih financija. Usput je nabacio ideju da bi na Paliću trebao biti izgrađen jedan plivački bazen olimpijskih dimenzija (50x25 m dubina min. 2 m). To je odlična ideja (također stara), jer takav bazen nedostaje na Paliću (ali i u Subotici). Iz tog razloga se ne mogu održavati službena plivačka natjecanja. Budući da za plivalište takvih dimenzija nije bilo mjesta u »Aquaparku«, Pásztor je iznio ideju da se privremeno izgradi jedan bazen u samom jezeru u kojoj bi voda bila zdrava i čista. Potom su neki na brzinu napravili određenu fotomontažu nekakvog ovalnog bazena ukrašenog cvijećem u jezerskoj vodi pored »moloa« na

Bazen kod Muškog štranda

štrandu, gdje je nekad takav bazen i postojao. Ova fotomontaža je po meni karikatura Pásztorove ideje.

Što je bio prije: jaje ili koka?

U tekstu gore sam rekao kako mi se čini da predviđeni »bazen za brčkanje« umije plivati. S prvobitne lokacije na Muškom štrandu doplivao je nasuprot davno usidrenog »palićkog broda«, umjesto da je stigao na Ženski štrand (možda je još na putu?). Objekt koji je prikazan (navodno potječe iz Vlade Srbije) blage veze nema s onim što je predviđeno da se izgradi na Ženskom štrandu. Naravno, sve ovo sam provjerio na sajtu Vlade Srbije i tamo se pojavljuje članak s ilustracijom iz novosadskog *Dnevnika*. Pitam se što je bilo prije: ideja Vlade ili novinski članak? Jer na koncu članka napominje se da i u Novom Sadu također razmišljaju o gradnji sličnog bazena u vodama Dunava kod Štranda. Očito je da onaj koji je na brzinu radio fotomontažu blage veze nema gdje se nalazi Ženski štrand na Paliću, a objekt koji je prikazan nema nikakve veze s opisom iz »detaljne regulacije centra banje Palić«. U članku se tvrdi da će objekt biti gotov do završetka ove godine, a ni »Aquapark« još nije završen, kao ni plivački bazen u Dudovoj šumi (i ne zna se kada će)!

Crtica o gospodarenju

Da je Beč već čitavo jedno desetljeće, pa i više, na vrhu gradova u svijetu u kojem je najbolje živjeti poznata je stvar svakome tko to želi znati, jer se o tome svako malo piše u novinama ili govori na radiju ili televiziji. Kako Beč u tome uspijeva, poznato je ipak manjem broju ljudi, jer se iza anketiranih podataka (o uređenosti, sigurnosti, standardu, zaštiti okoliša...) ne nalaze detalji koji otkrivaju samu suštinu toga zbog čega se glavni grad Austrije nalazi tamo gdje se nalazi – na vrhu.

Jedan takav detalj tiče se i stanovanja u ovome gradu. Grad Beč prvi je u svijetu i po broju zgrada i stanova u svom vlasništvu koje izdaje u najam. Jedna takva zgrada (ova na slici) nalazi se u zapadnom dijelu gradu i, možda zbog toga što i izgledom podsjeća na studentski dom, u njoj stanuju mladi ljudi. Ali, u njoj ne stanuju niti učenici niti studenti – ima Beč zgrada i za takve namjene – nego isključivo radnici, jer je prvi uvjet da bi se uselio u nju taj da moraš biti zaposlen. I to u Beču.

Što se krije iza ove jednostavne formule? Mnogo toga. Krije se, recimo, činjenica da Beč – kao pravi suvremeni Babilon – na taj način utočište daje tisućama mladih iz različitih dijelova svijeta, i to pod vrlo povoljnim uvjetima. Za 600 eura mjesečno stanar ima pokrivene troškove vode, struje i grijanja, a ako u stanu nema perilicu svoje rublje u istom objektu može oprati po cijeni od dva eura. Usporedimo li to s prosječnim primanjima, koja rijetko idu ispod 1.500 eura, lako je izračunati koliko stanaru mjesečno ostaje za zadovoljavanje ostalih potreba. Ili pak, usporedimo li to s cijenom stanarine u privatnom aranžmanu – koja je nerijetko i 1.000 i više eura – opet nije teško izvući računicu, pa makar koliko cijene iz »potrošačke korpe« bile slične našima (a slične su). Uz sve to, grad Beč svojim je stanarima u toj zgradi omogućio i besplatne sadržaje za koje se inače papreno plaća: salu za stolni tenis, teretanu, tenisko igralište, saunu... Besprijeckorno uređene i funkcionalne.

Ono što, međutim, otkriva pravu suštinu ovakvog gospodarenja lokalnih vlasti je činjenica da je Bač na taj način (vrijedi ponoviti: grad u svom vlasništvu ima mnoštvo zgrada) na minimum sveo problem beskućnika, posebno kada je riječ o rizičnim skupinama kakva su stranci, jer im je omogućio da za razmjerno jeftinu cijenu ima riješeno najvažnije životno pitanje: krov nad glavom. Pri tomu, ovakva socijalna politika pokazala se ekonomski isplativom i za sam grad. Jer, uzmimo da u opisanoj zgradi ima 500 stanara i da prosječna cijena najma iznosi 600 eura. Na mjesečnom nivou grad samo od te zgrade dobija tri milijuna eura, a toliko sigurno ne iznose zbirni troškovi održavanja zgrade. Drugim riječima, grad je na ovaj način na dvostrukom dobitku: riješio je problem tisućama mladih tako što je kao uvjet stavio da moraš biti zaposlen u Beču (i kroz svoje prihode puniš lokalni proračun) i još i sam od njihove stanarine ostvaruješ prihod.

A kakvo je stanje kod nas? U boljem slučaju, oni koji imaju novaca sami se snađu kupovinom kuća ili stanova ili ih pak iznajmljuju pod uvjetima koje određuje »tržište«, odnosno privatni vlasnici nekretnina. A »tržište« je i inače gramzivo, samo ako se za to ukaže prilika. A prilika se, priljevom izbjeglica od Botoksiranog patuljka iz Kremlija, ukazala u tolikom broju da je on utjecao na drastično poskupljenje i stanova i stanarina, pa se tako mjesečni najam stana u nekom od većih gradova u Srbiji gotovo pa izjednačio s onim u Beču, a domaćima koji planiraju kupiti kuću ili stan na raspolaganju su oni u ispražnjenim selima ili pak sanjarenje o istom u gradu ako se, naravno, zbog toga ne žele zadužiti kod banaka za dobar dio ostatka života.

I kakve Subotica uopće ima veze sa svim tim? Posebno kada se u obzir uzme da je prije petnaestak godina svojih sedam poslovnih prostora mijenjala s lokalnim tajkunom za jedan (!) ili pak kada je nešto malo kasnije za zgradu vojarnu dala stanove časnicima (!) ili pak kada se pokazala spremnom odreći se vlasničkih prava nad jednom drugom vojarnom zarad izgradnje trgovačkog centra (ili što će već biti na Segedinskoj cesti) kao vrhunskim oblicima gospodarenja vlastitom imovinom.

I pored toga što je Suboticu napustilo bar 20-30 tisuća njenih rođenih stanovnika, ovaj grad primio je veliki broj ljudi sa strane od kojih mnogi također nemaju riješeno stambeno pitanje i za to se snalaze poput ruskih pacifista. Nemali broj njih, poznato je i to, zaposlen je u industrijskoj zoni na zapadnom dijelu grada, a i gradu je (valjda) još nešto nekretnina ostalo na raspolaganju. E sad, kako se redovi ovoga teksta bliže kraju, možda nije zgoreg razmisliti o čuvenoj tvrdnji anonimnog autora: mudar čovjek uči i od pametnog i od ludog: od prvog kakav treba, od drugog kakav ne treba biti. Gramziv, pak, prevrće beton po centru grada.

Z. R.

Koliko košta zakup poljoprivrednog zemljišta?

Arendaši u defenzivi

»Čak i u slučaju vrhunskih prinosa, ako uzmemo u obzir da je cijena kukuruza 15 dinara, dati 40 % prinosa na arendu je besmisleno«, kaže Tomica Vuković. »Mislim da će uskoro početi padati i cijene zakupa, jer već smo svjedoci da arendaši otkazuju ugovore«, kaže Boris Babičković

Zakup poljoprivrednog zemljišta u Srbiji predstavlja važan dio poljoprivredne proizvodnje koji poljoprivrednicima omogućava da dođu do zemlje bez velikih početnih ulaganja u kupovinu. Cijena zakupa varira ovisno o lokaciji, infrastrukturi, kvaliteti zemljišta, a u nekim slučajevima i dostupnosti vode. Godišnje cijene zakupa su od nekoliko stotina do nekoliko tisuća eura po hektaru.

Visina zakupa ovisi je li zemljište u privatnom ili državnom vlasništvu. Najam zemljišta u privatnom vlasništvu ovisi o međusobnom dogovoru vlasnika i poljoprivrednika (arendaša) koji uzima zemlju u zakup (arendu). Najplodnije parcele obično imaju višu cijenu zakupa. Također, na cijenu utječe i veličina parcele, lokacija, zainteresiranost ostalih arendaša za obrađivanje, ali i umijeće pregovaranja vlasnika i arendaša. Državno poljoprivredno zemljište daje se u zakup putem dražbi koje organiziraju jedinice lokalne samouprave. Cijena zakupa državnog zemljišta može biti konkurentna, ali je postupak dobivanja zakupa često složeniji i zahtijeva poštivanje određenih pravila i rokova. Cijene zakupa državnog zemljišta mogu značajno varirati ovisno o regiji i kvaliteti zemljišta, a pogotovo ako se dogodi situacija nadmetanja na dražbi koja je u stanju podići cijenu zakupa u nevjerovatne visine.

Krajnosti

Kako prenosi portal *Nova ekonomija*, takav primjer se dogodio prošle godine u Sonti. Početna cijena na draž-

bi za zakup hektara najskupljeg procijenjenog državnog zemljišta bila je 500.020,48 dinara i to za parcelu od 70 ari. Najjeftinije državno zemljište u istom selu davalo se u zakup po početnoj cijeni od 3.621,19 dinara po hektaru. To samo govori kako zbog određenih razloga cijene zakupa mogu daleko premašiti bilo kakvu isplativost. Početne cijene na dražbama za zakup državnih zemljišta u Srbiji znaju iznositi čak 70.000 dinara, ovisno o cijeni zakupa za koju je zemljište izdano na prošlim dražbama. Ako se uzme u obzir da se u pojedinim općinama zemljište daje u zakup na 15 godina, moramo se pitati po kojoj matematici određeni poljoprivrednici kalkuliiraju isplativost svoga rada.

Isplativost zakupa poljoprivrednog zemljišta u Srbiji ovisi o vrsti usjeva koji se uzgajaju, potrebnim ulaganjima i cijeni finalnog proizvoda na tržištu. Visoka ulaganja i niske cijene finalnog proizvoda mogu značajno utjecati na profitabilnost, uzimajući u obzir kako su prošle godine bile vrlo teške za poljoprivrednike. Po velikim sušama, posebice na sjeveru Bačke, pamtit će se 2022. godina, a 2023. po izuzetno niskim cijenama proizvoda, što polako dovodi mnoge poljoprivrednike do praga propasti. Razgovarajući s poljoprivrednicima, došli smo do podatka da se u Vojvodini zemljište koje je u rukama privatnih vlasnika izdaje u prosjeku između 200 i 300 eura. Proljetna sjetva uskoro počinje, a nažalost, događaju se slučajevi da neki arendaši otkazuju najmove jer nisu u mogućnosti pokriti izdatke za novi proizvodni ciklus, a nakon toga još i platiti arendu.

Iskustva poljoprivrednika

Nemanja Petrović iz Starčeva radi oko 200 jutara zemlje u zakupu od privatnih osoba i oko 100 jutara zemlje u državnom vlasništvu. Cijena koju plaća za zakup privatnim vlasnicima je od 230 do 300 eura po jutru, ovisno o raznim faktorima.

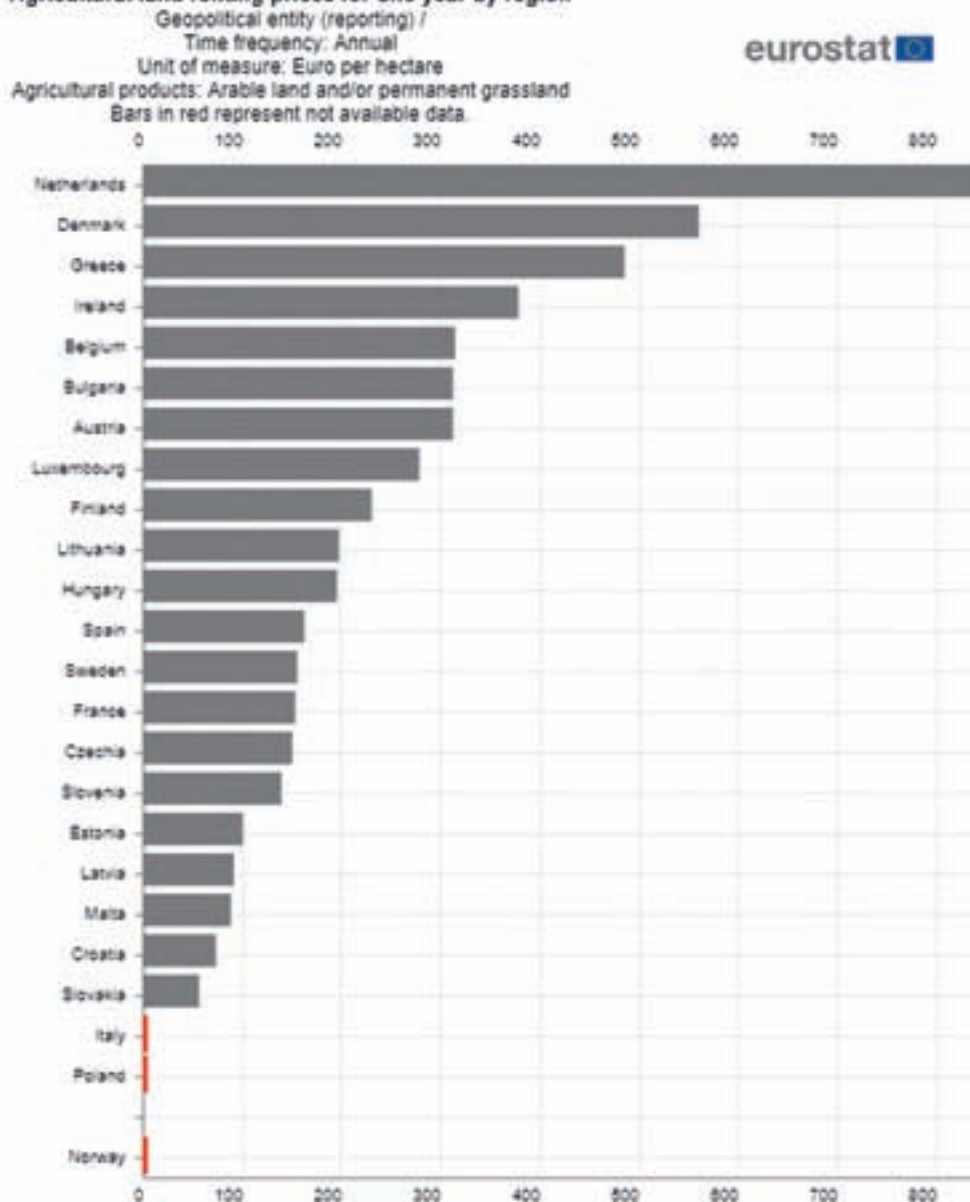
»Uzimam u obzir kvalitetu zemljišta koje uzimam u zakup, igra li mi lokacija tog zemljišta neku ulogu, a i naravno ovisi o vlasniku zemlje, odnosno možemo li se dogovoriti oko razumne cijene koja svima odgovara. Mi smo u ovome dijelu Vojvodine imali više sreće, jer smo prošlih godina imali solidne prinose, zaobišle su nas jake suše i olujna nevremena. Mislim da se cijena zakupa kod nas u Starčevu neće mijenjati iako je cijena proizvoda drastično manja. Ukoliko se taj trend nastavi, mislim da će ipak doći do pada cijene zakupa, a samim tim i do pada cijene zemljišta«, rekao je Nemanja Petrović.

Tomica Vuković iz Sombora radi oko 20 hektara zemlje u zakupu od privatnih vlasnika, a cijena koju plaća se kreće od 200 do 300 eura po jutru. Kako kaže, nekada se gledala pozicija i klasa zemlje, ali sada to više ne utječe na cijenu zakupa.

»Zbog cjelokupno loše situacije u poljoprivredi događaju se otkazivanja zakupa od arendaša, ali za sada takvi događaji nisu utjecali na smanjenje cijene zakupa. Nažalost, kako se pročula vijest o većim poticajima, neki vlasnici parcela pokušavaju podići zakupninu, iako cijena proizvoda nikako ne može pratiti takve zahtjeve. Čak i u slučaju vrhunskih prinosa, ako uzmemo

Prema podacima Eurostata, cijena zakupa jednog hektara obradive zemlje i/ili permanentnih pašnjaka u Hrvatskoj iznosi u prosjeku 74 eura po hektaru za 2022. godinu. Što se tiče ostalih zemalja Europske unije, najviša cijena zakupa u prosjeku iznosi 843 eura po hektaru u Nizozemskoj, poljoprivrednici u susjednoj Mađarskoj plaćaju prosječan zakup od 196 eura, a najniža cijena je u Slovačkoj i iznosi 57 eura za hektar obradive zemlje i/ili pašnjaka. Što se tiče cijena zakupa po regijama Europe, prema Eurostatu, najviše se plaća zakup u Flevolandi u Nizozemskoj i iznosi 1.764 eura po hektaru dok je u regiji Övre Norrland (sjeverni dio Švedske) zakup samo 24 eura po hektaru.

Agricultural land renting prices for one year by region

u obzir da je cijena kukuruza 15 dinara, dati 40 % prinosa na arendu je besmisleno. Moramo uračunati sve naše troškove i rizik da godina ne bude s vrhunskim prinosima. Ovog proljeća u mom ataru ima mnogo zemlje na prodaju po mnogo nižim cijenama nego prije par godina«, naglašava Vuković.

Boris Babičković, mlad poljoprivrednik iz Subotice, uzeo je oko 30 hektara privatnog zemljišta u zakup, po jutru plaća između 200 i 230 eura.

»Cijena zemlje je u padu, kako zbog restitucije tako i zbog teške situacije s kojom se poljoprivrednici suočavaju svakodnevno. Stoga mislim da će uskoro početi padati i cijene zakupa, jer već smo svjedoci situacija gdje arendaši otkazuju zakupe zemljišta. Cijene žitarica i cijene zakupa nisu u razmjeri, krediti su skupi, ulaganja su enormna, tako da iskreno očekujem dalji pad cijene u narednom periodu«, kaže Babičković.

I. U.

Marko Brdar iz Monoštora

Budući liječnik s harmonikom u ruci

Marko je osvojio drugo mjesto u harmonici na međunarodnom natjecanju Eufonija te prvo mjesto na republičkom natjecanju

Marko Brdar, još ove školske godine učenik OŠ 22. oktobar u Monošturu, rijetko je zanimljiv sugovornik. Iako mlad po godinama, njegova razmišljanja često uveliko nadilaze njegovu dob. Razložno analizira svoje djetinjstvo, kako ono do polaska u osnovnu školu tako i njen tijek, a s velikom ozbiljnošću planira svoju budućnost.

Za godinu dana dva razreda

Danas je Marko spominjan i prepoznat po brojnim nastavnim i vannastavnim aktivnostima, a najviše po harmonici. Na pitanje kako je otkrio svoju ljubav prema harmonici odgovara da je kao mali uvijek svirao neke instrumente. Imao je sve instrumente koji čine jedan orkestar, naravno kao igračke te svirao ili još bolje rečeno pokušavao svirati na svakom.

»U početku gitara mi je bila omiljeni i prvi instrument. Sjećam se pjesme koju sam često pjevao još ne znajući ni pravilno izgovoriti njene riječi: 'Objak maji iznad sela pjošo...'. E, tu su moji roditelji (Elena i Ivica) kada sam

pohađao još drugi razred osnovne škole prepoznali moje iznimno interesiranje za glazbu, instrumente pa valjda i moju muzikalnost i talent te se na neki način u našoj kući povela rasprava za koji instrument da se opredijelim: za violinu ili tamburu. I da ne bi bilo kako roditelji hoće, ja sam pronašao kod majke (tatina mama) tatinu staru harmoniku *weltmeister* s 36 basova te sam na njeno pitanje hoću li svirati odgovorio potvrdno«, priča Marko.

Objašnjava da je u početka iz dosade, kada se nije bavljao drugim instrumentima, počeo stiskati harmoniku no već u trećem razredu kreće na obuku u Ruski Krstur

kod prvog profesionalnog učitelja gdje od njega dobija potvrdu talenta i sluha za sviranje harmonike te su se stekli svi uvjeti za upis u Osnovnu muzičku školu *Petar Konjović* u Somboru, naravno na smjer harmonika. Kaže da nije bilo lako, jer je zbog zaostatka u školovanju polagao u jednoj godini dvije da bi u petom razredu krenuo sa svojom generacijom.

Marko je talent naslijedio od roditelja koji su se u mladosti bavili glazbom.

»Mama Elena pjevala je u mladosti. Nastupala je i osvajala nagrade na čuvenoj i nekad cijenjenoj, a danas zaboravljenoj seoskoj manifestaciji *Mikrofon je vaš* te i svirala tamburicu. Tata je imao svoj bend, svirao na bubnjeve te bio prvi pjevač u njemu. A nedavno sam saznao da mi je dalji predač svirao harmoniku«, objašnjava Marko.

Želja: dvije srednje škole

Kao odličan đak ističe da mu je naravno škola prioritet, no opisujući svoje aktivnosti kako u školi i van nje otkriva mo rijetko viđenu svestranost. A on ide u detalje:

»U školi volim književnost, kemiju i povijest. Kad bolje razmislim, svi predmeti su mi dragi, nemam odbojnost ni prema jednom. Od malena sam zaljubljen u vatrogastvo. Kao malog tata me je odveo u vatrogasno društvo te sam nakon toga sam često improvizirao gašenje požara kod kuće. I danas sam član vatrogasnog društva. Rukomet mi je stalna aktivnost, a folklor trenutno posjećujem kad mogu. S drugarima iz muzičke škole u fazi sam formiranja benda. Redovno pohađam i volim vjeronauk te

nedjeljne svete mise i mise za svece gdje sam kad god mogu ministrant«.

Marko uspješno sudjeluje na školskim i glabenim natjecanjima.

»Nagrada je mnogo, ali izdvajam možda meni najdraže: drugo mjesto u sviranju harmonike na međunarodnom natjecanju *Eufonija* te prvo mjesto na republičkom natjecanju. U sedmom razredu sam stigao do republičkog natjecanja iz književnosti«, izdava Marko dio svojih postignuća.

Na pitanje što slijedi, kako i kuda dalje nakon završene osnovne škole, mudro odgovara:

»Na mom dosadašnjem životnom putu, svim nastavnim i vannastavnim aktivnostima imao sam maksimalnu podršku kako uže tako i šire obitelji. Znam da ću je imati i sad pa i ubuduće. Moj plan je upisati srednju glazbenu školu te srednju medicinsku, koja mi je stara želja«.

Odlučno kaže da će obje i završiti. Nakon toga želja mu je upisati medicinski fakultet, završiti ga i raditi kao liječnik. Naravno, usput i osnovati svoj bend.

»Medicina kao posao, a muzika ljubav. E, to je moja budućnost«, završava Marko razgovor.

Ž. Šeremešić

UG Hrvatski Majur

Studijsko putovanje u Beograd

Pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske UG *Hrvatski Majur* je organizirala trodnevni studijski posjet Beograd u periodu između 29. veljače i 2. ožujka. Putovanjem je nagrađeno desetero studenata koji su svojim radom doprinijeli realizaciji programa udruge. Tijekom posjeta studenti su se upoznali s lokalnom katoličkom i hrvatskom zajednicom kao i sa znamenitostima Beograda.

Prvoga dana obišli su Hram svetog Save, a nakon toga su sudjelovali u programu »Mladi mladima i za mlade« koji se organizira u korizmi svakoga četvrtka u Pastoralnom centru *Papa Ivan Dobri*. Drugi dan bio je prilika za bolje upoznavanje grada. Ostatak dana bio je posvećen radnom sastanku u hrvatskoj fondaciji *Antun Gustav Matoš* koja se nalazi na Studentskom trgu. Na početku sastanka nazočnima se obratio predsjednik DSHV-a i ministar u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov** koji je istakao važnost aktivnog sudjelovanja u životu hrvatske zajednice, navodeći kako su mladi budućnost, ali i sadašnjost hrvatske zajednice u Srbiji. Na sastanku su nazočili i predstavnici udruge mladih *Prijatelji nade* iz Srijema. Dan je završen u Pastoralnom centru *Papa Ivan Dobri* na korizmenoj tribini.

U subotu, trećeg dana, studenti su prisustvovali svetom misi u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije, nakon koje su se zahvalili velečasnom **Mihaelu Sokolu** na gostoprimstvu i tako priveli ovaj trodnevni posjet kraju.

»Kroz ovakva putovanja radimo na učvršćivanju hrvatskog identiteta kod mladih i međusobno se povezujemo i razvijamo motivaciju za dalji rad. Sretni smo što smo proveli tri dana u Beogradu i imali prilike vidjeti i osjetiti veliki grad i kako naša hrvatska i katolička zajednica živi u velikoj i urbanoj sredini kao što je Beograd. Nastavit ćemo i dalje s još većim žarom raditi aktivnosti koje okupljaju mlade«, zaključio je predsjednik udruge *Hrvatski Majur* **Ninoslav Radak** na kraju putovanja.

I. B.

Domaći sir Milankovića s Verušića

»Nije lako, ali radit ćemo dok možemo«

*»Sve ovo vrijeme imam stalne mušterije, ali radim i po narudžbi, a od koro-
ne radimo i kućnu dostavu. Nalazim se u mliječnoj hali na Buvljaku i tamo
sam svakoga dana od 8 do 12 sati, osim nedjeljom i ponedjeljkom«. »Iza
nas ne stoji nitko, mi smo ti koji smo odgovorni za sve što radimo. Znači,
radit ćemo ovo dok možemo, bez obzira što država nema sluha za nas«*

Život na selu i bavljenje poljoprivredom zahtijeva, kako smo već više puta pisali, mnogo odricanja. Uz težak i često mukotrpan rad te njegove neizvjesne benefite budući da ovise o »silama prirode« i/ili »volji države«, tu je i nedostatak slobodnog vremena te na koncu pitanja što, kako i gdje kad nestane snage za rad i hoće

li tko s tim nastaviti. Međutim, mnogi naši sugovornici, bez obzira na sve navedeno, u nekoliko stvari se slažu – koliko god da je teško, radiš za sebe, svoj si gazda, imaš tu neku slobodu i ne bi mijenjali svoj način života. Slučaj je to i s bračnim parom **Marinkom** i **Svetlanom Milanković**, koji od 1998. godine žive na Marinkovom rodnom salašu u Mjesnoj zajednici Verušić u blizini Šištaka, gdje obrađuju djelić svoje zemlje, uzgajaju krave i proizvode domaći sir za prodaju.

Uvijek traženi kuhani i podliveni sir

Prije priče o životu Milankovića na salašu, zanimljivo je istaknuti da je Svetlana ovaj zamijenila sa životom u gradu. Rođena u Subotici i odrasla u subotičkom naselju Zorka, 1995. udala se za Verušićanina Marinka s kojim su prvo tri godine živjeli u gradu, da bi se '98. preselili na oko deset kilometara od njegovog centra, na rodni suprugov salaš. Prije toga radila je u subotičkoj Tvornici obuće *Solid* iz koje je otišla nezadovoljna uvjetima rada, odnosno plaćom koja je znala mjesecima kasniti.

»Živjeli smo tada od suprugove plaće, a on je radio na otkupu stoke i poljoprivrednih proizvoda u firmi koju je vodio s jednim kolegom. Zatvorio ju je po našem preseljenju na salaš, gdje se nastavio baviti poljoprivredom, a ja sam uz troje djece i vođenje kućanstva uzgajala povrće, pravila domaće tijesto. Svekrva **Matilka** je pravila i prodavala sir na tržnici, no nakon što se razboljela, ja sam sve to preuzela, a povrćem se više nisam stigla baviti«, priča nam Svetlana.

Mužu krava obavlja suprug, svakoga dana ujutro i navečer i od četiri krave koliko trenutno imaju, dnevno bude oko 90 litara mlijeka.

»Sve to ide u preradu, od jedne muže bude 8-9 kg sira, a pravim kuhani i podliveni sir. Kod kuhanog sira je drukčija prerada i ide veća količina mlijeka«, kaže Svetlana dok Marinko dodaje da količina sira zavisi od perioda godine.

Naime, kako pojašnjava, iako se krave tijekom cijele godine isto hrane, zimi u mlijeku ima više sira, bjelančevina, masti, a ljeti je rjeđe, ima više sirutke u siru, manja je količina suhe tvari. Najbolje je, dodaje, u proljeće i jesen, pa i u zimu kao što je ova.

Svetlanina svekrva je s prodajom sira počela još '90-ih na Buvljaku, a snaja to radi posljednjih oko osam godina.

»Preuzela sam njene mušterije, znači posao je samo nastavljen i nije bilo potrebe za nekim dokazivanjem odnosno pribavljanjem kupaca. Sve ovo vrijeme imam stal-

ne mušterije, ali radim i po narudžbi, a od korone radimo i kućnu dostavu. Nalazim se u mliječnoj hali i tamo sam svakoga dana od 8 do 12 sati, osim nedjeljom i ponedjeljkom. Ima još dvije žene koje prodaju sir, ali nismo konkurencija jedna drugoj jer sve imamo svoje kupce, a događa se da i njihovi kupuju od mene i obrnuto. Dok nije bilo mliječne hale prodavali smo vani na tezgi, ali ovako su mnogo bolji uvjeti, i za prodaju, a i za sam sir koji se nalazi u rashladnoj vitrini. Prije nas je bilo više koji smo prodavali ove proizvode, ali ih je dosta odustalo u vrijeme kada je litra mlijeka bila 40 dinara», navodi Svetlana na što se Marinko nadovezuje s pričom kako je ovaj posao nekad bio isplativiji.

»Moglo se živjeti s dvije-tri krave. Međutim, cijena mlijeka je postupno padala, a inputi (nafta, sjeme, struja, porezi...) su rasli. To je bilo tako do korone, da bi potom zbog nestašice domaćeg mlijeka, odnosno njegove veće potražnje, cijena počela malo rasti. Da se to nije dogodilo, prestali bismo se baviti ovim. U međuvremenu smo imali veliki peh – u šest mjeseci nam je od pet krava uginulo tri (jedna jer je bila gojazna, druga od gljivica, a treća od infarkta). Ostalo nam je dvije krave, ali sreća pa je cijena mlijeka malo skočila i tu smo mi balansirali, točnije preživljavali godinu-dvije dok nismo othranili još dvije. I tada smo se počeli postupno dizati, kao 'Feniks iz pepela'. Uz ovaj posao uspjeli smo othraniti troje djece, a najstarijoj kćerki isfinancirati studiranje u Novom Sadu. Jako je to teško u ovakvim uvjetima, s ovakim prihodima, jer nemamo ni puno zemlje (pet hektara) i sve što proizvedemo na njoj ide za prehranu krava, a imamo i jednu krmaču s četiri praseta te perad«, priča nam Marinko.

Rad, rad i samo rad, no ipak...

Prodaja sira ide, zahvaljujući čemu i opstaju, no supružnici ističu da nije lako.

»Volim ovo raditi, ali kad ljeti svi idu na godišnji, mi ne možemo. Nigdje nismo išli više od 20 godina, jer ovo se stalno mora raditi, a nema tko drugi«, kaže Svetlana, na što Marinko dodaje:

»Nema čak i ako bi platilo. Prije četiri godine smo uspjele prvi put otputovati na more i to samo zahvaljujući našoj susjedi **Otiliji Tilki Buganović** koja se ponudila, i to bez

nadoknade, da se prihvati muženja, s tim da su tu ostale i naše dvije kćerke koje su pravile sir i prodavale ga na tržnici«.

O životu i uvjetima života na selu supružnici kažu:

»Ne znam bih li se sad već snašla u gradu, pogotovo u stanu. Nije mi žao što sam ovdje. Kada sam došla, mislila sam da je ovo 'kraj svijeta' i nikog nisam poznavala. Nisam ni znala da ovo postoji, Šandor – posljednja stanica i to je to. Starijim ljudima vjerujem da ovdje nije lako, jer nema ni prodavaonice, pekare, doslovno ničeg, samo kuće. Nama koji smo u pokretu i idemo često ili svakoga dana do grada puno je lakše jer tada riješimo nabavu i obavimo sve što treba«.

»Do crkve u Šandoru imamo tri-četiri minute autom. Tu je mir, tišina, čist i svjež zrak, nema smoga, zagađenja, ma milina«, ističe Marinko.

Imaju troje djece – **Jasminu** (27 godina), **Vesnu** (24) i **Ivana** (16), a dvoje mlađih su od rođenja na salašu.

»Od početka sam imala ovdje jednu drugaricu s kojom sam išla u vrtić i u školu. U školu (OŠ *Sveti Sava* u Aleksandrovu) sam išla organiziranim prijevozom, s tim da sam do autobusa koji je stajao na blizu dva kilometra od naše kuće išla pješice ili biciklom, a zimi su nas roditelji odvozili dotle. Kada sam izlazila u grad, ako sam išla sa sestrom, tata bi nas vozio, a kada sam išla sama uglavnom bih prespavala kod bake i djeda na Zorki odakle sam u izlazak išla taksijem. U srednjoj školi sam bila jedina koja živi na salašu i čiji se roditelji bave proizvodnjom i prodajom sira. Najteže mi je bilo zimi kada sam išla u školu i kada sam čekala autobus. Događalo se da se usput pokvari pa smo ga dugo čekali po hladnoći i vjetrometini. Kada razmišljam o svojoj budućnosti, samo što dalje od krava, mlijeka i sira. Volim živjeti u kući, ne bih mogla živjeti u stanu, ali ne bih odabrala ovakav život«, kaže Vesna, dok je kod Ivana malo drukčija priča:

»Meni se sviđa ovdje na selu i volim raditi. Sad da se preselim u grad, ne znam kako bih izdržao. Navikao sam ovako i mogu se vidjeti ovdje u budućnosti, ali o tom potom«.

Na sinovljeve riječi nadovezuje se Marinko:

»Ne bih želio da se samo ovim bavi. Ide u školu, preporučio bih mu da se zaposli, veća su tako primanja, ovo je robija i ovdje i kad si bolestan moraš raditi. Nadam se da ćemo i ove godine uspjeti otići negdje na 10-14 dana. Sve ovo ima i prednosti i mane. Najveća prednost je što si sam svoj gazda, sve što radiš radiš za sebe i svoju obitelj i boriš se za sebe. Također, tu je i ta neka sloboda bez obzira koliko imamo posla. Svakako, tu je i naša velika odgovornost (i što se tiče muže, ishrane, higijene...), jer se nezadovoljna mušterija sigurno neće vratiti, još će se i drugima žaliti, zadovoljna (možda) hoće, ali do sada su nam se kupci vraćali i uvijek ih imamo. Iza nas ne stoji nitko, mi smo ti koji smo odgovorni za sve što radimo. Znači, radit ćemo ovo dok možemo, bez obzira što država nema sluha za nas«, ističe on, a supruga ga podržava: »Ja se ne bih mijenjala ni za što i želim nastaviti ovo raditi«.

I. Petrekanić Sič

Naši gospodarstvenici (CLXXIX.)

Cvijeće se vratilo u modu

Kada je prije godinu i pol otvorio cvjećaru, 27-godišnji Davor Matković nije očekivao toliko prometa i narudžbi. Također, iznenadilo ga je i u koliko se mjeri njeguje običaj darivanja cvijeća

U jednoj od najljepših subotičkih ulica, Braće Radića, na broju 118 nalazi se cvjećarna *Art Deco*. Njen vlasnik i ujedno i jedini radnik je 27-godišnji **Davor Matković** koji je nakon završetka studija u Novom Sadu donio odluku vratiti se u Suboticu i pokrenuti svoj posao.

»Po struci sam inženjer (master) pejzažne arhitekture. Da si me pitao prije recimo pet godina, moj odgovor bi bio da nema šanse da se ikad bavim cvjećarstvom. Međutim, tijekom studija moja prijateljica **Katarina** je radila u jednoj cvjećarnici u Novom Sadu i preko nje sam shvatio kako ovo zapravo uopće nije loša zamjena za ono čime bismo se mi trebali baviti. Bilo je teško pronaći posao u struci pejzažne arhitekture i tada mi se javila ideja kako bi ovo mogao biti moj posao ako ne pronađem posao u struci«, priča naš sugovornik.

Put jednog cvijeta

Matković je otkrio i malo više o tome kako izgleda put jednog cvijeta, točnije od njegovog uvoza do buketa u cvjećarnici:

»Uglavnom je sve manje-više uvozno. Postoje dobavljači koji se bave isključivo rezanim cvijećem, neki isključivo saksijским biljkama, posebni dobavljači dostavljaju materijal poput kutija i papira... Uglavnom, sve stiže iz Nizozemske. Cvijeće stiže u hladnim komorama, ono je rezano već u Nizozemskoj, za njega nije praktično da stoji u vodi tijekom transporta. Cvijeće stiže napakirano i stisnuto jedno na drugo u velikim kutijama i putuje na temperaturama između dva i pet stupnjeva. Tek kad stigne, ja ga stavljam u vodu. Recimo, cvijeće može tako opstati i po tjedan dana, čak i duže i potreban je obično jedan dan da se cvijeće otvori i oporavi. Ja se uglavnom bavim buketima, odno-

sno rezanim cvijećem i cvijećem u kutijama. Popularno je i saksijsko cvijeće, naravno orhideje su neprevaziđene i po meni je to najljepše cvijeće, a traže se i ljubičice i drugo manje saksijsko cvijeće».

Izazovi u poslu

Kao i svaki drugi posao, i cvjećarstvo dolazi s određenim izazovima. Božićni blagdani i Valentinovo su možda iza nas, ali već u petak sve cvjećarnice bit će ponovo pune mušterija zbog međunarodnog Dana žena:

»Dan zaljubljenih, Dan žena, mature, slave, božići... mi živimo u takvoj sredini u kojoj su zastupljeni katolički i pravoslavni blagdani. Tada nam je uvjerljivo najveći promet i to su najizazovniji dani u ovom poslu. Za Dan žena dogodi se da ljudi stoje u redu ispred radnje, to je stvarno najudarniji dan za cvjećare. Možda bih kao izazov naveo i praćenje trendova, mislim na društvene mreže koje su trenutno u jeku popularnosti i na njima ljudi vide neki primjer buketa i onda žele baš to«.

Prema Davorovim riječima, društvene mreže možda diktiraju trendove, ali oni se ipak ne mijenjaju velikom brzinom. Također, primjetna je i razlika u generacijama i njihovim željama.

»Na primjer, ja ne koristim korpe, a to je nešto što starije generacije i dalje traže. Sada su popularnije kutije, a nešto što je trenutno jako popularno su XXL buketi. To je nešto što nije postojalo u vrijeme naših roditelja i to mi često traže u posljednje vrijeme, pogotovo za proslave 18. rođendana. Imam osjećaj kako se ljudi natječu tko će ponijeti veći buket. Takvi buketi budu otprilike moje visine, znači oko 170 cm zajedno s drškom naravno i budu jako široki, teško ih je čak i iznijeti kroz vrata. Biram veće vrste cvijeća za te pakete poput ljiljana, pogotovo orijentalne koji su krupni, margarete koje idu na granu... Generalno, moj neki stil je da ne bude puno zelenila u mojim aranžmanima, više se fokusiram na cvijeće i gledam da to bude ispunjeno cvijećem i koristim papire koji zapravo povećavaju širinu tih buketa. Veliki buketi su mi i najteži zadatak, zavisi

i od cvijeća koje koristim jer nije isto koristim li ruže ili ljiljane jer su to drugačije biljke i zahtijevaju drugačiju pažnju«.

Ruže zauvijek u modi

Kada nisu praznici, najčešće ide jedan upakirani cvijet, a ruže su uvijek u modi.

»Mislim kako ruže neće nikad izaći iz mode, pogotovo crvene, mada su i roze dosta tražene. Ali, zavisi i od sezone, trenutno su tulipani traženi jer počinje njihova sezona. Proljeće je čini mi se i period kada se najviše poklanja cvijeće, vjerujem kako je to zbog toga što je cvijeće asocijacija ljudima na lijepo vrijeme«, kaže on.

Najjači dojam glede posla mu je da postoji baš tolika potreba za cvijećem. Kada je otvorio radnju prije malo više od godinu i pol dana, nije očekivao toliko prometa i narudžbi. Također, iznenadilo ga je i u kolikoj se mjeri njeguje običaj darivanja cvijeća.

Za kraj razgovora Davor nam je otkrio i kakvi su mu planovi za budućnost:

»Volim dekoraciju svadbi, to mi je interesantno i pomalo se bavim i time. Međutim, to zahtijeva puno ulaganja, za takve dekoracije moraš imati identične primjerke u velikom broju. Velik je to pothvat, ali to mi je neki plan da se proširim u tom nekom polju. Nešto što sam također počeo razmatrati nedavno su buketi od balona, preciznije to su buketi namijenjeni ljudima koji ne vole cvijeće, to je isto jedan od novijih trendova«.

Najviše se, kaže, oduševi kada je netko zadovoljan njegovim buketom.

»Mislim kako je jako lijepo pokloniti cvijet nekome, iako je to prolazno, ali mislim kako je to lijepa gesta. Vidim kako se ljudi vraćaju tome. Poznajem jednu stariju cvjećarku koja mi je ispričala kako u bivšoj Jugoslaviji za Dan žena u cvjećarnici nikad nije bilo dovoljno karanfila koji su tada bili jako popularni. Kasnije, tijekom devedesetih i dvije tisućitih, to je sve malo stalo, ali mogu reći kako se cvijeće vratilo u modu i vratilo se na velika vrata«, kaže Davor na kraju razgovora.

Ivan Benčik

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/2009) objavljuje

OBAVIJEST

o donijetom rješenju o nepristupanju izradi studije o procjeni utjecaja na okoliš

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, dana 4. 3. 2024. godine donijelo je rješenje o nepristupanju izradi studije o procjeni utjecaja na okoliš PROJEKTA Rekonstrukcija državnog puta IIA reda broj 121 od km 0+270 do km 0+972, na k. p. br. 3306/1 i 3306/2 K. O. Sot, Općina Šid, nositelja projekta JP *Putevi Srbije*, Bulevar kralja Aleksandra br. 282, Beograd.

Rješenje o nepristupanju izradi Studije o procjeni utjecaja na okoliš za predmetni projekt može se dobiti na uvid radnim danima od 10 do 14 sati u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46).

Zainteresirana javnost može izjaviti žalbu na donijeto rješenje u roku od 15 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09 - ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju kompleksa autokampa na k. p. br. 1573/20 K. O. Palić na Paliću

(naručilac projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 15. do 21. ožujka 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 21. ožujka 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09 - ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za dogradnju zgrade za obavljanje vjerskih obreda (džamije) izrađene na k. p. br. 2935 K. O. Stari grad u Subotici

(naručilac projekta – Islamska vjerska zajednica, Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 15. do 21. ožujka 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 21. ožujka 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Regionalna razina kviza *Mreža čitanja*

SUBOTICA – Danas (petak, 8. ožujka) u podne će diljem Hrvatske, ali i u Subotici, biti održana druga, regionalna razina kviza za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja*. Online kviz znanja rješavat će čak 690 srednjoškolaca među kojima je i 36 učenika iz subotič-

kih škola – Gimnazije **Svetozar Marković**, Politehničke i Srednje medicinske škole.

»Radujemo se ovako lijepom broju mladih ljudi koji čitaju i umrežavaju se sa svojim vršnjacima te im želimo najprije da i dalje uživaju u čitanju, toj blagodatoj aktivnosti, a također i svima puno uspjeha u daljnjem natjecanju«, kaže koordinatorka kviza u Subotici **Bernadica Ivanković**.

Tema za školsku 2023./24. godinu je »U mreži odrastanja: izazovi i prepreke«, a učenici su uz djelo iz prve razine natjecanja, knjigu **Zorana Žmirića** *Hotel Wartburg* za današnje natjecanje trebali pročitati i djelo **Marjane Satrapi** *Perzepolis*.

Kviz za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja* organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

Sveta obitelj nagrađena na FEST-u

BEOGRAD – Hrvatski film *Sveta obitelj* redateljice **Vlatke Vorkapić** dobio je dvije nagrade na ovogodišnjem, 52. FEST-u u Beogradu – nagradu za najbolji scenarij i nagradu publike za najbolji europski film koju po-

država Delegacija Europske unije u Srbiji. Scenarij filma potpisuju **Slavica Šnur** i Vorkapić. Film je imao premijeru u okviru FEST-ova Glavnog natjecateljskog programa. U filmu igraju: **Luna Pilić**, **Judita Franković**, **Ivan Čuić**, ali i poznati srpski glumac **Nikola Đuričko**. *Sveta obitelj* je hrvatsko-srpska koprodukcija koju potpisuju *Interfilm* i *Zillion Film*.

Izložba tri umjetnice *Snagom svetog Josipa*

SUBOTICA – Otvorenje zajedničke izložbe *Snagom svetog Josipa* tri subotičke umjetnice: **Jozefine Skenderović**, **Josipe Križanović** i **Josipe Dević**, je u petak, 8.

ožujka, u vestibulu Gradske kuće, s početkom u 18 sati. Kako se u najavi navodi, idući u susret blagdanu »sveta nad svecima«, izložbom umjetničkih djela svojih ruku tri Josipe žele iskazati čast Svetom Josipu, njegovoj posebnosti, poniznosti i samozatajnosti. Izložba će se moći pogledati do 16. ožujka.

Lost Country u hrvatskim kinima

ZAGREB – Dugometražni igrani film srpskog redatelja **Vladimira Perišića** *Lost Country* smješten u doba beogradskih studentskih protesta sredinom 1990-ih, prikazuje se u nezavisnim kinima diljem Hrvatske. Glavni je lik 15-godišnji Stefan koji prolazi kroz osobnu revoluciju: mora se suprotstaviti voljenoj majci, glasnogovornici korumpirane, zloglasne vlade protiv koje se bore njegovi prijatelji. Film je nastao u koprodukciji Srbije, Francuske, Luksemburga i Hrvatske (*Kinorama*).

Velikani – podsjetnik na bogato naslijeđe

Sjedište hrvatskih institucija krasit će zbirka portreta značajnih ličnosti Hrvata u Srbiji, ali i slika vezanih za ključne toponime i kulturnu baštinu zajednice

Kroz različite projekte hrvatska zajednica u Srbiji nastoji njegovati sjećanje na svoju višestoljetnu prisutnost na ovim prostorima, bogato naslijeđe kao i istaknute ličnosti. Slijedeći takvu praksu i Hrvatski dom – Maticu u Subotici, novo sjedište hrvatskih institucija u Srbiji otvoreno prošle godine, krasit će zbirka portreta velikana ovdašnjih Hrvata. Dosad je izrađeno i postavljeno devetnaest portreta, a planira se još devet. U timu za odabir osoba te druga pitanja vezana za zbirku bili su povjesničari **Mario Bara**, **Ivana Andrić Penava** i **Robert Skenderović** kao i bivši ravnatelj i aktualna ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** i **Katarina Čeliković**.

»Ovo je prvi puta da kao zajednica sustavno na jednom mjestu prikazujemo sva veća imena naše povijesti. Izabrati tridesetak imena, uz prvo uspostavljanje kriterija, bio je zahtjevan proces. Vodio se računa o teritorijalnoj zastupljenosti kao i da to budu različita područja – kultura, umjetnost, religija, znanost, politika, obrazovanje, sport...«, kaže koordinator ovog projekta **Filip Čeliković**.

Ban, preporoditelji, književnici...

Dosadašnje portrete naslikali su akademski slikari **Nera Pletikosić** iz Subotice i **Stjepan Albot** iz Novog Slankamena. Nera Pletikosić naslikala je šest portreta formata 134 x 90 cm u kombiniranoj tehnici koji se nalaze u velikoj dvorani Matice. U pitanju su glasoviti ban

Josip Jelačić, biskup, preporoditelj i pisac **Ivan Antunović**, književnik, preporoditelj i svećenik **Ilija Okruglić Srijemac**, prevoditelj, komediograf i satiričar **Isidor Iso Velikanović**, književnik **Antun Gustav Matoš** te književnik i prevoditelj fra **Emerik Pavić**.

»Master studij završila sam na odsjeku za crtanje i posljednjih petnaest godina bavim se portretom. Radovi u Matici su u mom stilu, može se prepoznati moj rukopis, ali su više realistični i manje slobodni u smislu linije. Ipak su u pitanju povijesne osobe koje trebaju biti prepoznatljive. Uz svakog velikana stoji i neki za njega prepoznatljiv motiv, kod bana Jelačića je to njegova rodna kuća i crkva sv. Jurja u Petrovaradinu u kojoj je kršten, kod Ivana Antunovića su to križ i *Bunjevačke i šokačke novine*, čiji je bio osnivač. Kod Matoša imamo njegove stihove, klupu i svjetiljku na njegovoj šetnici, kod Velikanovića humoriističko-satirični list *Knut* koji je pokrenuo u Srijemskoj Mitrovici. Za Emerika Pavića radila sam po skicama, jer ne postoji njegova fotografija budući da je živio u 18. stoljeću«, priča ova slikarica.

Znanstvenici, sportaši, redovnici...

Slikar Stjepan Albot uradio je 13 portreta u tehnici ulja na platnu koji također već krase zidove hodnika. Među njima su se našli liječnik, prirodoslovac i prvi predsjednik Srpske akademije nauka i umjetnosti **Josip (Josif) Pančić**, teorijski fizičar **Gaja Alaga**, kipar **Robert Frankeš Mihanović**, skladatelji **Albe Vidaković** i **Stanislav**

Preprek, atletičar **Đuro Stantić**, svećenik i pjesnik **Ante Evetović Miroljub**, avijatičar i biciklist **Ivan Sarić**, sluga Božji o. **Gerard Tomo Stantić**, časna sestra **Marija Amadeja Pavlović**, kulturni djelatnik **Petar Pifat**, biskup **Lajčo Budanović**, zagrebački nadbiskup i kardinal **Josip Mihalović**.

»Slikarstvom se bavim dugo i veoma mi znači što mi je pružena prilika da ostavim svoj likovni trag i na ovaj način. Rad na ovim portretima trajao je nekih sedam-osam mjeseci uz konzultacije s voditeljima projekta. Trudio sam se što dublje ući u karakter ličnosti koje sam portretirao, što mnogo ovisi od građe, fotografija ili slika koje postoje. Ja sam poštovalac zanata, slikam realistično. Na radovima u Matici nema previše kolorita, nisu 'teška' ulja, slike su skoro kao akvareli, podsjećaju čak i na grafička rješenja«, pojašnjava Albot.

U zbirci će se nalaziti i portreti još devetero istaknutih osoba: plemića i jednog od predvoditelja seobe Hrvata u Bačku 1687. godine **Dujma (Duje) Markovića**, vojskovođe i zapovjednika grada Subotice **Luke Sučića**, plemića, političara i akademika **Josipa Rudića Aljmaškog**, odvjetnika i gradonačelnika Subotice **Lazara Mamužića**, sudionika NOB-a i društveno-političkog radnika **Geze Tikvickog**, političara i kulturnog djelatnika **Miše Brajca**, skladatelja, muzikologa i folklorista **Josipa Andrića**, kiparice **Ane Bešlić** i glumice **Nede Arnerić**.

Toponimi i baština

Dio prikazanih velikana ostvario se izvan područja današnje Srbije, ali je rođenjem ili obiteljskim podrijetlom vezan za ove krajeve (**Franeš Mihanović**, Mihalović, Matoš...). S druge strane, zanimljiv je slučaj Josipa

Pančića, koji je Hrvat iz okolice Bribira, ali se ostvario u srpskom nacionalnom krugu. Pored slika stajat će i QR kodovi koji »vode« do životopisa velikana.

Na zidovima Matice nalaze se i radovi koji prikazuju važne toponime i nematerijalnu kulturnu baštinu ovdašnjih Hrvata. Grafički dizajner **Darko Vuković** iz Novog Sada autor je triju digitalnih slika (kombinacija kolaža, dizajna i slikarstva) na kojima su prikazani važni toponimi bunjevačkih, šokačkih i srijemskih Hrvata – Franjevačka crkva u Subotici, Franjevački samostan u Baču i crkva

Snježne Gospe na Tekijama (Petrovaradin). Slike su protkane i detaljima nošnje ovih hrvatskih skupina. Uskoro će u Matici biti postavljene i četiri Vukovićeve slike vezane za temu nematerijalne baštine.

Valja podsjetiti da se na ulazu u Maticu nalaze izložena i tri kamena – iz Hercegovine, središnje Bosne, te Hrvatske – kao područja iz kojih su Hrvati kroz povijest dolazili na ove prostore.

D. B. P.

Festival bunjevački pisama raspisuje

NATJEČAJ za skladbe koje će biti izvedene na 24. Festivalu bunjevački pisama

24. Festival bunjevački pisama bit će održan 29. rujna 2024. u Subotici. Temeljna svrha ovoga festivala je promocija i popularizacija nove bunjevačke pisme i poticaj svima, a osobito mladima, kako bi sami pridonijeli očuvanju i unaprjeđenju kulturne baštine (glazba, poezija) svoga roda i naroda.

PROPOZICIJE NATJEČAJA:

1. Tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca – Hrvata;
2. Tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom;
3. Pjesma može imati 3 ili 4 strofe;
4. Dužina pjesme je od 3 do 5 minuta;
5. Note (melodija, akordi) i tekst treba dostaviti u 2 primjerka;
6. Uz tekst i melodiju obvezno dostaviti i demo snimku;
7. Radovi prethodno ne smiju biti izvođeni (premijerno izvođenje);
8. Jedan autor može dostaviti najviše 3 skladbe;
9. Primljeni radovi se ne vraćaju;
10. Radovi se šalju pod šifrom, a rješenje šifre (ime, prezime i adresa autora i kontakt telefon) mora biti u posebnoj, zatvorenoj omotnici;
11. Nakon odabira najboljih radova stručna komisija će autore izvijestiti o rezultatima;
12. Festival se organizira isključivo na volonterskim principima, te se radovi neće honorirati;
13. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na festivalu samim njezinim slanjem daje svoj neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi, izda na nosaču zvuka, video zapisu radi popularizacije festivala i objavi putem društvenih mreža.

Natječaj je otvoren do 31. 5. 2024. godine.

Skladbe slati na adresu:

– Vojislav Temunović, Skerlićeva 17 24000 Subotica,

– HGU FBP, Jo Lajoša 4/a 24000 Subotica;

mail: hgu.fbp@gmail.com

s naznakom: ZA 24. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

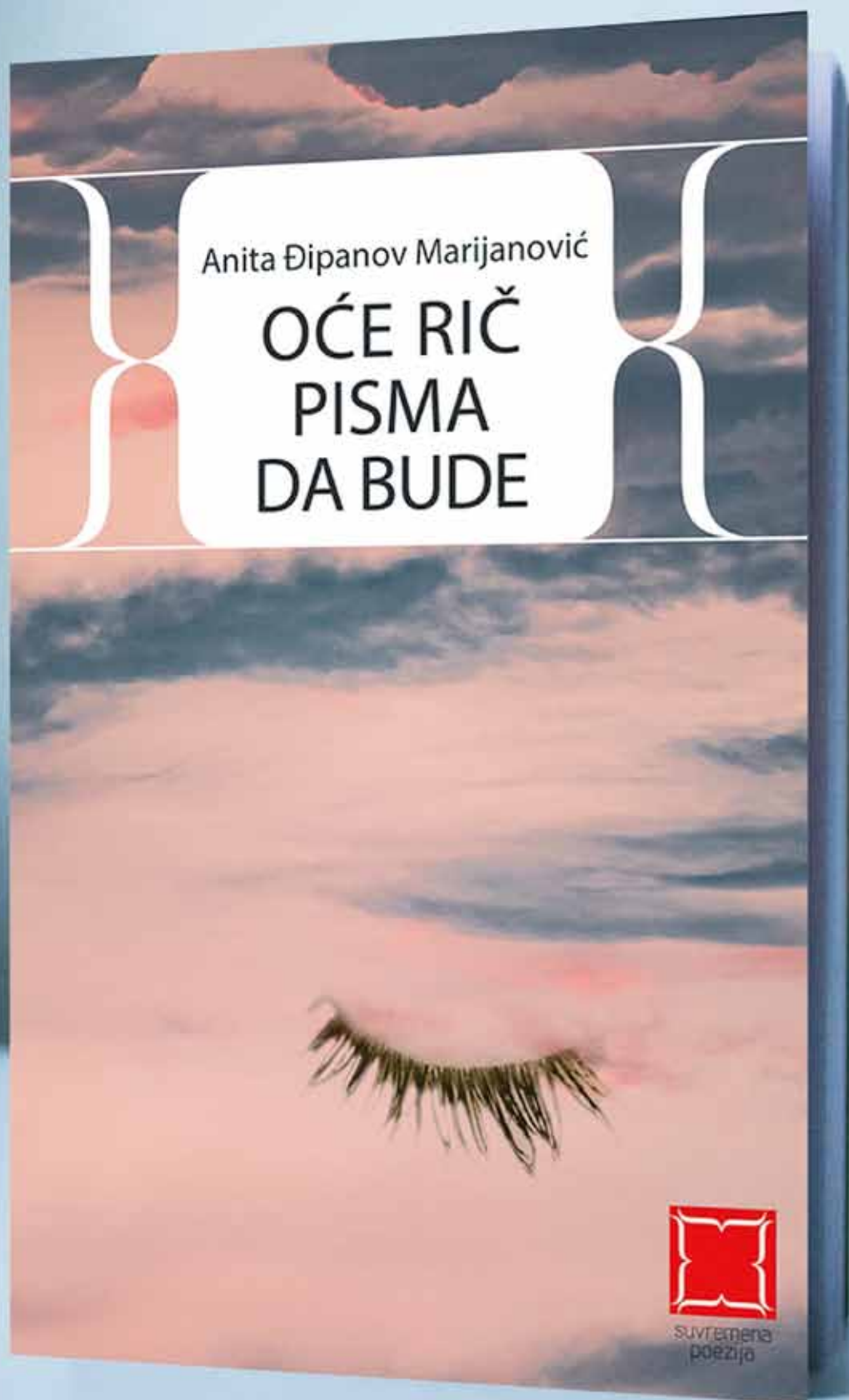
OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJUVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva DESIGN OFFICE Miloš Atić PR radnja za projektiranje Subotica, Braće Radića br. 12/1, Subotica, ovlašten od investitora »Prijić CO« d.o.o., Marka Oreškovića br. 35, Subotica-Višnjevac, podnio je dana 9. 2. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »PROIZVODNO-ZANATSKI OBJEKT ZA PRERADU VOĆA I PROIZVODNJU I SKLADIŠTENJE ALKOHOLNIH PIĆA – destilerija i POMOĆNI OBJEKT – skladištenje poljoprivrednih strojeva i alata« na katastarskoj parceli br. 646, K. O. Čantavir. Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/1-501-15/2024.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu ostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.

Križni put mladih na Tekijama

Križni put mladih Srijemske biskupije na svetištu Gospe Snježne na Tekijama u Petrovaradinu bit će održan sutra, 9. ožujka, s početkom u 14 sati.

Hodočasnički križni put

Hodočasnički križni put pod geslom »Križ je slava nad slavama« bit će održan sutra, 9. ožujka. Križni puta započinje svetom misom u 9 sati u župi Isusa radnika (kod SUP-a), a

potom se ide do župe Marija, Kraljica svijeta na Paliću (gdje će biti pauza). Nakon toga se uz jezero Palić ide do Biskupijskog svetišta na Bunariću (pauza za ručak), a križni put će završiti u župi sv. Roka u Subotici, što je ukupno 23 km.

Duhovna obnova u Baču

Duhovna obnova u župi sv. Pavla u Baču bit će održana od 15. do 17. ožujka s temom »Daj meni svoje brige«, a predvodi ju don **Darijo Čorić**, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije.

Petak, 15. ožujka:

17 sati – duhovni nagovor

18 sati – križni put

18.30 sati – sveta misa

19 sati – klanjanje

Subota, 16. ožujka

17 sati – duhovni nagovor

17.45 sati – ispovijed

18.30 sati – sveta misa

19 sati – klanjanje

Nedjelja, 17. ožujka

10.30 sati – krunica

11 sati – sveta misa

Pobožnost križnog puta na subotičkoj kalvariji

10. ožujka, 15 sati – križni put predvode djeca

17. ožujka, 15 sati – križni put predvode mladi

22. ožujka, 20 sati – križni put sa svijećama

24. ožujka, 15 sati – križni put predvode obitelji

29. ožujka, 10 sati – Veliki petak

Devetnica u čast sv. Josipu

Devetnica u čast sv. Josipu počinje 11. ožujka i traje do samog blagdana – 19. ožujka u župi sv. Roka u Subotici. Okvirna tema ovogodišnje devetnice je: »Godina molitve – o molitvi u Katekizmu Katoličke crkve – Kako je molio sv. Josip«. Svaku večer u 17 sati je križni put, molitva krunice ili klanjanje, a to je ujedno i prilika za svetu ispovijed. U 17.30 sati počinje sveta misa, propovijed i litanije sv. Josipa. Tijekom devetnice 18. ožujka bit će i blagoslov trudnica.

Gimnazija Paulinum – otvoreni dani

Gimnazija *Paulinum* jedina je škola ustanovljena od strane Crkve u Srbiji, koja ima za sobom preko 60 godina iskustva i uspjeha. U okviru obrazovanja i odgoja poseban naglasak je stavljen na upoznavanje i produbljavanje kršćanskih vrijednosti s nakanom osposobiti mlade za dalje školovanje, ali i učiniti ih odgovornim članovima društva.

Gimnazija je društveno-jezičnog obrazovnog tipa prema programu Ministarstva prosvjete. Đacima su osigurani udžbenici od strane škole, a oni koji se budu isticali izvrsnim uspjehom bit će nagrađeni stipendijom. Mogu se upisati i djevojčice i dječaci, s tim da dječaci mogu biti i smješteni u domu.

Dan otvorenih vrata je sutra, 9. ožujka, a više informacija se može dobiti na +381(0)24-555-340 ili na e-mail: paulinum@astramail.rs kao i putem društvenih mreža Facebooka (Paulinum Subotica – Paulinum Szabadka) i Instagrama (@blg_paulinum).

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj – priprava za brak za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine na teritoriju Grada Subotice i šire okolice započinje 11. ožujka u vjeronaučnoj dvorani u Harambašićevoj 7, s početkom u 19.30 sati.

.....

Bdjenje za život

Molitvena *Inicijativa 40 dana za život* – korizmena kampanja započela je diljem svijeta, i traje do Cvjetnice, 24. ožujka.

Tijekom inicijative molit će se za zaštitu nerođenih beba; za prestanak pobačaja; za liječničko osoblje; za sve koje na duši nose rane pobačaja.

U Subotici: u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila od ponedjeljka do petka, i to od 17 do 18 sati, te subotom i nedjeljom od 8 do 9 sati. Sveta misa na istu nakanu u kapeli Radio Marije služit će se svakog četvrtka u 7 sati.

U Novom Sadu: svakoga dana ispred klinike za ginekologiju i akušerstvo *Betanija* od 6.30 do 9 sati.

.....

Korizmena meditacija u Augustinianumu

Korizmena meditacija započela je 20. veljače, a ostale su još dvije teme: 12. ožujka – *Prepoznati znakove vremena*; 19. ožujka – *Bog, čovjek i biser...* (Mt 7,6s). Meditacije se održavaju u prostorijama *Augustinianuma* u Subotici, s početkom u 18.30 sati.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Spasenje je Božji dar

Korizma polako odmiče, a liturgija nas sve konkretnije podsjeća na velika djela koja je Bog za čovjeka učinio. U Velikom tjednu prisjetit ćemo se svega što je Krist, Božji Jedinorođenac, pretrpio za spasenje svijeta. Ali i prije tog prisjećanja križ pred nama stoji kao trajni znak Božje žrtve i ljubavi za čovječanstvo. Ako se Bog žrtvovao za čovječanstvo, to znači da nijedan čovjek na svijetu nije izuzet od Božje ljubavi, nisam ni ja, a ni moj bližnji. Kristova Krv se prolila za sve ljude koji me okružuju, koje znam i koje ne. Iz te svijesti o Božjoj žrtvi za mene, ali i za sve druge ljude, treba započinjati svoj put obraćenja.

Božja ljubav

Evandelist Ivan piše: »Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3,16). Sve ima svoj početak u Božjoj ljubavi. Židovima je teško shvatiti da bi Bog ljubio cijeli svijet. Oni Božju ljubav vezuju samo za svoj narod, jer su oni izabranici. Ipak, Božja ljubav nije samo za njih rezervirana. Bog ljubi svakog čovjeka i iz te ljubavi prema svakom čovjeku započinje njegovo djelo spasenja. Mi na židovski stav gledamo negativno i osuđujemo njihovo razmišljanje, ali ako malo dublje zavirimo u svoju nutrinu, ako malo detaljnije preispitamo svoje stavove i postupke, shvatit ćemo da i sami pravimo istu grešku. Smatramo se bolji i vrijedniji od drugih, privilegirani na osnovu nekih svojih kriterija, koji često pred Bogom nemaju nikakvu vrijednost. Upravo zbog takvog načina razmišljanja priča o ljubavi postaje floskula, otrcana fraza kojoj većina ne pridaje važnost. Jer, ljubimo koga želimo, odbacujemo, povrjeđujemo i osuđujemo opet koga želimo, a u takvim postupcima ljubav ne posto-

ji. Egocentrični smo, proračunati pa često i kad činimo dobro i »ljubimo« bližnjeg, činimo to radi nekog osobnog interesa i satisfakcije. A pred Bogom je to bezvrijedno. Njegova je ljubav čista, snažna i jednaka za svakog. On nema nikakav interes ljubiti nas, a ipak to čini, do te mjere da žrtvuje svoga Jedinorođenca da bi se mi grešni i poročni, proračunati i hladni, ipak mogli spasiti, jer drukčije za nas ne bi bilo nade.

Vjera

Ipak, spasenje je Božja ponuda, a spašava se onaj tko u njega vjeruje. Bog nas ljubi, ali nam ne nameće svoju ljubav ni spasenje, ostavlja nas da to sami slobodno prihvatimo. Nemojmo olako shvaćati vjeru i misliti da, ukoliko vršimo revno neke vjerske propise, to znači da vjerujemo. Vjera je unutarnje opredjeljenje, ona je stav, pokretač svih naših djelovanja, životni stil, nešto što prožima cijelo naše biće. Zašto Isus toliko često kritizira farizeje, a oni bolje nego itko vrše sve vjerske propise i znaju Zakon. Ali srce im je prazno, pretvorili su se u obične legaliste, ispražnjene od bilo kakvih osjećaja za bližnje i za Boga. Naša je vjera pružena ruka Bogu, koji nas onda vodi putem spasenja. Čovjek, slab i grješan, nije sposoban svojim djelima zavrijediti tu veliku milost. Ona je isključivo Božji dar.

Pavao piše: »Ta milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar!« (Ef 2,8). Korizma nas podsjeća da promjene koje je važno učiniti nisu samo izvanjske žrtve, da ne budemo suvremeni farizeji. Sve treba biti ukorijenjeno u promjeni našega stava i pristajanju uz Boga svojim temeljnim opredjeljenjem. Bog želi nas, želi da pristanemo biti spašeni, da prihvatimo ljubav i uzvratimo, da živimo život koji pokazuje da s njime koračamo putem spasenja.

Marinko Piuković, kolekcionar starih fotografija

Arhiv od 20.000 čuvara prošlosti

»Fotografije koje imam trebaju i želim da budu dostupne i široj javnosti, ali ne kao sirovi materijal da ih svatko može tumačiti kako želi nego u nekom obliku poput kataloga, monografije...«

»Još od malih nogu volim istraživati, cunjati. Tu moju osobinu je primijetila još moja majka **Etela**, kod koje sam kad bih otišao kao dijete na salaš, znao sve ladice pregledati, iscunjati, ali i sve vratiti kako je bilo«, priča Piuković.

Piuković je odrastao u obitelji koja je znala i zna čuvati starine. Njegov otac **Grgo Piuković** također je prikupljao stare fotografije, pretežno obiteljske i one koje prikazuju običaje Hrvata Bunjevaca poput *Dužijance* i *Prela*.

»Mi djeca smo uvijek te stare albume s poštovanjem pregledavali, a mene je to posebno zanimalo. Odrastao sam uz te stare fotografije i naučio ih cijeniti još od malih nogu«, kaže Piuković.

Njegov otac je fotografije koje je posjedovao i sistematizirao objavio 2010. godine u knjizi *Sto bandaša i bandašica*. Marinko mu je pomagao u prikupljanju građe za knjigu te je od tada, kaže, započeo prikupljati fotografije i za svoju zbirku.

Marinko Piuković za sebe kaže da je zaljubljenik i strastveni sakupljač starih fotografija i priča i običaja koje one pričaju, a mi kažemo da je njihov ozbiljni kolekcionar koji ih posjeduje preko 20.000. Sve su digitalizirane, pohranjene u njegovom računalu, razvrstane i opisane, a dobar dio njih posjeduje i u originalu. Najviše fotografija u svojoj arhivi ovaj Subotičanin ima o običajima i važnim događajima bunjevačkih Hrvata, a interesira ga, kaže, i povijest grada.

»Posebno me zanima stara fotografija na kojoj se vidi ljepota nošnje nas Hrvata Bunjevaca i naših običaja. Volim i fotografije koje pričaju priču o tamburašima, starim tamburaškim orkestrima, graditeljima tambure i svemu vezanom za tamburu«, navodi Piuković.

Plod višegodišnjeg angažmana

Iako je stare fotografije počeo prikupljati prije 15-ak godina, Piuković kaže kako je ljubav prema tome prisutna još od ranije.

Vinčana slika Pere Rudića Vranića i Lozike Budimčević i mali diver

Bunjevački svatovi 1908.

Dobroj fotografiji posvećuje se puno pažnje i u Udruzi bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* čiji je Piuković direktor. Navodi kako udruga sa svojih manifestacija imaju kvalitetne fotografije, ali i da im nedostaju umjetničke.

»Imamo svog fotografa koji isprati svaki događaj. Fotografije budu dostupne na našim društvenim stranicama i kasnije objavljene i u časopisu *Revija Dužijance*. Smatramo da je važno i trudimo se predstaviti ovu manifestaciju kvalitetnim fotografijama, jer fotografija ostavlja veliki dojam kod ljudi. Trudimo se objavljivati puno fotografija, kako bi se vidjelo i dokumentiralo što više sudionika u nošnji, gostiju... Ono što nam nedostaje u svemu tome je malo više fotografija koje imaju umjetničku vrijednost«, kaže Piuković.

»Sakupljajući fotografije o *Dužijanci* za potrebe očeve knjige od vlasnika sam tražio i druge fotografije koje su vezane za našu nošnju, običaje, salaše... Tada sam kupio skener i počeo skenirati te fotografije, prije svega za monografiju *Sto bandaša i bandašica*, ali i za svoju zbirku. Za svaku fotografiju sam zabilježio između ostaloga i u čijem je vlasništvu.«

Ipak, brojka od 20.000 fotografija ne može se prikupiti preko noći. Piuković kaže kako je to plod njegovog višegodišnjeg angažmana da sačuva od zaborava trenutke iz prošlosti. Do fotografija, navodi, sada najčešće dolazi tako što mu se ljudi sami javljaju i poklanjaju, jer znaju da će ih on adekvatno sačuvati i sistematizirati, a kaže imao je i svoje dobavljače pa je fotografije i otkupljivao.

»Ljudi koji prodaju starinu na *Buvljaku* znaju da skupljam stare fotografije pa su mi ih i donosili. Otkupljivao sam ih, a nekada sam čak plaćao i samo da ih skeniram. Bilo je tu raznih cijena od euro pa čak i 10 za jednu fotografiju.«

Na salašu Bolte Cvijina u Šupljaku

Zbirka o Peri Tumbas Haji

Najdraže su mu, kaže, fotografije koje posjeduje iz razdoblja prije Prvog svjetskog rata. Ponosan je Piuković i što posjeduje najbrojniju zbirku fotografija o glazbeniku **Peri Tumbas Haji**.

»Imam oko 100 fotografija Pere Tumbas Haje, baš fotografija, plus ono što je digitalizirano i što već postoji u Gradskom muzeju. Zbirka fotografija iz njegovog života mi je posortirana na djetinjstvo, njegove obiteljske fotografije, njegove umjetničke, razdoblje između dva svjetska kada je bio u pedagoškom poslu, kada je bio član i voditelj tamburaške sekcije *Bunjevačkog momačkog kola*, njegov profesionalni angažman kada je bio član tamburaškog orkestra Radio Beograda te fotografije sa sprovoda.«

Kako kaže, zbog velike vrijednosti fotografija, u planu mu je izdati monografiju o ovome glazbeniku. Piuković ističe da fotografije ne prikuplja samo za sebe nego da budu dostupne i služe javnosti; prije svega hrvatskoj zajednici.

»Ako sve ove stare fotografije ostanu u mojim ladicama ili folderima računala, onda godine mogea prikupljanja ne vrijede ničemu. □Fotografije koje imam trebaju i želim da budu dostupne i široj javnosti, ali ne kao sirovi materijal da ih svatko može tumačiti kako želi nego u nekom obliku poput kataloga, monografije...«

Fotografije iz svoje arhive Piuković objavljuje u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata na stranici Topoteke – hrvatisrbija.topoteka.net.

»Na Topoteci sam objavio više tema, a najcjelovitija je *Dužijanca* u Subotici jer je postavljeno po jedna ili dvije fotografije sa svake *Dužijance*, od najstarije sve do 2010. Objavljivao sam i fotografije običaja poput *polivača*, tamburaških banda i pojedinačne fotografije osoba na kojima se dobro vidi garderoba, tj. nošnja. Imam puno materijala koje bih još mogao objaviti, a sljedeće u planu mi je da postavim fotografije kraljica.«

J. D. B.

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXIII.)

Benja

Poznati somborski komunistički martir **Antun Benja** (1921. – 1944.) podrijetlom je bunjevački Hrvat. Rođen je 20. X. 1921. u Somboru. U Somboru je završio gimnaziju (1940.) i iste godine upisao veterinu u Budimpešti. Tamo je živio u studentskom domu *Teke-ljanum* (*Thökölyanum*). Već na početku studija zatekao ga je Drugi svjetski rat. Jugoslavija je u travanjskom ratu 1941. pokorena, a njezin teritorij podijeljen između zemalja sudionica napada (Mađarska, Bugarska, Njemačka i Italija). Mađarskoj je pripala Bačka. Međutim, ubrzo je nastao pokret otpora. U Budimpešti je pod komunistom **Milanom Džanićem** obrazovana partijska ćelija, kojoj je pripadao i Benja. Mađarske vlasti su međutim otkrile grupu u lipnju 1943. Benja je saslušan u zloglasnoj Armiji (zgrada Komande grada Novog Sada). Vojni sud ga je optužio za izdaju i osudio na kaznu strogog zatvora.

Sátorajújhelyski ustanak

Zajedno s 39 osuđenika Benja je prispio 28. X. 1943. u vojni zatvor u Sátorajújhely. Zatvorske dane provodio je sudjelujući u aktivnostima zatvorske organizacije SKOJ-a. Između ostalog, bio je suradnik lista *Okovana Vojvodina*. To je bio jedan od ilegalnih listova koji su izlazili u Sátorajújhelyu. Međutim, Benja je ostao najbolje upamćen po istaknutoj ulozi u čuvenoj pobuni sátorajújhelyskih zatvorenika (sátorajújhelyi börtönfelkelés) 22. III. 1944. Bio je ne samo jedan od organizatora pobune nego i aktivni sudionik. Pomagao je u dobavljanju oružja i otvaranju ćelija na II. katu. Također je pozivao ostale zatvorenike neka se pridruže pobuni. Znajući mađarski, bio je posrednik između srpskih i mađarskih zatvorenika. Međutim, pokušaj bjekstva nije uspio. Benja se opet našao u optuženičkim klupama. U ovom predmetu bio je drugi po redu optuženik. Osuđen je na smrt vješanjem. Na vješalima je intonirao (zviždanjem) *Internacionalu* (6. IV. 1944.). Sombor nije zaboravio Benju. Po njemu je nazvana jedna ulica na periferiji grada.

Genealogija

Antun Benja potječe iz zanatlijske obitelji. Njegova genealogija izgleda ovako: **Mihajlo B.** i **Ana Jozić** (vj. 10. X. 1839); **Andrija B.** i **Rozalija Tomašić** (vj. 9. IX. 1861.); **Antun B.** i **Amalija Reberić** (vj. 23. II. 1895.); **Andrija** i **Roza Bayer** (vj. 29. XI. 1919.). Ljubaznošću somborskog dekana **Josipa Štefkovića** otkriven je nadgrobni spomenik Antuna Benje (1872. – 1959., kapela sv. Roka Sombor). Antun Benja st. bio je član administrativno-upravnog odbora (közigazgatásbizottsági tag) i djed mladog komunista Antuna Benje ml.

Antun Benja sarač

Iz starih novina poznat je i **Antun Benja** zvani »Sarač« (u mađarskim izvorima szíjgyártó). On je bio društveno veoma aktivan. Javlja se u upravnom odboru *Bunjevačkog kola* (1937. i 1939.) i somborske *Pučke kasine* (Polgári Kaszinó) (1940.). Također se i na svečanostima u HKD-u *Miroljub* pojavljivao Antun Benja Sarač. Održao

je govor na svečanoj večeri, kada je predsjedniku HKD-a *Miroljub* dodijeljen pokal kao prva nagrada na natjecanju održanom prigodom 50-godišnjice Mađarskog pjevačkog zanatlijskog društva 13. II. 1938. U *Naplóu* od 25. VI. 1939. pojavljuje se oglas: »Gostionica s modernom koncertnom i kuglaškom dvoranom. Gostionica i bakalnica se nalaze preko puta stanice Bukovački salaši i mogu se preuzeti od 1. VII. Za više informacija obratiti se Antunu Benji, Sombor, Birčaninova 39«. Moguće je da je posrijedi djed Antuna Benje ml.

Snježna Bačka

Za razliku od ovog toplog ožujka 2024. godine, koji bilježi i više nego proljetne temperature, zima je 1939. godine bila izuzetno duga i hladna, a kasni ožujski snijeg dodatno ju je odužio. U tri dana napadalo ga je više od metar, izazvavši potpuni kolaps na gradskim ulicama. Komunalna služba nije mogle svojim snagama očistiti glavne gradske prometnice i putove iz najbližih prilaznih ulica, pa su angažirani vojnici iz obližnje vojarne, a školske vlasti su izdale naredbu da se učenici trećih i četvrtih razreda srednjih škola moraju odazvati javnom pozivu za raščišćavanje Subotice.

Ogromna količina snijega je svim *bačkistima* prijetila ozbiljnom i realnom opasnošću da kada vrijeme konačno zatopli pretvori njihov nogometni teren u pravu blatnu močvaru. Granični dio gradske četvrti Gat i početak današnjeg Malog Bajmaka bio je niži od razine Somborskog puta, pa je postojala objektivna opasnost da bi se nadiruće podzemne vode mogle dodatno dignuti i od nogometa dugo ne bi moglo biti ništa. Plus što je dugoročna vremenska prognoza naviještala izuzetno kišoviti travanj. NK *Bačka* se te nogometne sezone 1938./39. natjecala u prvenstvu Subotičkog nogometnog podsaveza i sve do posljednjih kola vodila je mrtvu utrku s dugogodišnjim, najvećim rivalom ŽAK-om. Zahvaljujući boljoj gol razlici *žakovci* su držali vrh, a upravo nedovoljna efikasnost u pojedinim susretima koštala je *crveno-bijele* gubitka vodeće pozicije. Nepredviđene vremenske okolnosti i ogromna količina napadanog snijega mogli su dodatno ugroziti nastavak proljetnog dijela ligaškog prvenstva i potpuno ugroziti očekivane šampionske ambicije najstarijeg nogometnog kluba u državi. A tko zna u kakvoj bi onda formi, već ionako rezultatski poljuljana momčad *crveno-bijelih*, zaigrala nakon toliko duge zimske stanke. U namjeri da se spriječi sve navedeno, a nogometno igralište kod Somborske kapije očisti od na-

padanog snježnog pokrivača, rukovodstvo NK *Bačka* je odlučilo u novinama objaviti javni poziv za dobrovoljno čišćenje snijega. Objavljeni novinski oglas i usmena predaja učinili su svoje. Subotnja radna akcija (izabran je prvi neradni dan nastupajućeg vikenda) čišćenja snijega na *Bačkoj* okupila je više od dvije stotine nogometaša, navijača i simpatizera najstarijeg kluba u zemlji. Svatko je ponio što je imao, a mnogi su snijeg razgrtali i golim rukama. Za nekoliko sati neprekidnog rada teren je bio oslobođen od teškog snježnog okova, blješteći zelenilo trave usred golemih naslaga odloženog snježnog pokrivača. Početak proljetne nogometne sezone više nije bio u pitanju. Sačuvana crno-bijela fotografija iz obiteljskog albuma **Jasne Dulčić Šarčević**, čiji je otac **Stjepan Šarčević Dečko** bio jedan od stupova tadašnje prve momčadi *Bačke*, svjedoči o nogometnom susretu odigranom na još uvijek djelomice snijegom prekrivenom, ali za igru osposobljenom igralištu.

Iste 1939. godine, samo nekoliko mjeseci nakon ove hvale vrijedne snježne radne akcije, NK *Bačka* je u svibnju aklamacijom svih članova Upravnog odbora kluba istupila iz članstva u Subotičkom nogometnom podsavezu (čiji je, svojevremeno, bila i jedan od osnivača) i pristupila novoformiranoj Hrvatsko-slovenskoj ligi. Na terenu koji je početkom ožujka, složnim, organiziranim djelovanjem vjernih navijača i prijatelja kluba, spašen od mogućeg ozbiljnijeg ružičavanja, nekoliko mjeseci kasnije odigran je i najposjećeniji prijeratni nogometni susret u povijesti kluba. Bilo je to 27. kolovoza 1939. godine kada je u Subotici, na *Bačkoj*, gostovao čuveni splitski *Hajduk*. Zahvaljujući gromoglasnom bodrenju i drukovanju svojih vjernih navijača, od kojih su mnogi i čistili snijeg, *bačkisti* su pred više od tri tisuće gledatelja slavili povijesnu pobjedu od 2:1.

D. P.

Na mjesnoj kalvariji u Bajmaku u nedjelju, 3. ožujka, organiziran je drugi put *Živi križni put*. Djeca i mladi bili su u ulozi vojnika, velikih svećenika, svjetine, Pilata, Veronike, Šimuna, te Isusa, Njegove Majke Marije... Oživjeli su pobožnost života Križnoga puta i još bolje utvrdili svoje znanje o Isusovoj muci.

Ovaj *Živi križni put* pripremili su svećenik salezijanac suradnik vlč. **Dominik Ralbovski** i njegova sestra **Kristina** s animatorima iz Oratorija *Don Bosco*. Oni su pripremili kostime i sve ono potrebno u zajedništvu s djecom i mladima iz župe sv. Petra i Pavla i uprizorili scenski prikaz Isusove muke. Njihovu ideju i zamisao svesrdno je prihvatio bajmački župnik vlč. **Róbert Erhard** i vjeroučiteljice **Mirela Varga** i **Marika Kovač** koje su i ovoga puta pomagale oko organizacije, a pobožnost križnog puta održana je na hrvatskom i mađarskom jeziku.

Po riječima vjeroučiteljice Varga, u odnosu na prošlu godinu ove je bilo još više djece i mladih uključeno u ovaj

Živi križni put u Bajmaku

nesvakidašnji prizor. Ove godine ulogu Isusa preuzeo je Bajmačanin **Filip Šindrić**. Ostali sudionici – glumci, njih 70 odjeveni u svoje uloge, skupa s čitačima i pjevačima su u povorci krenuli od župnog dvora do mjesne Kalvarije, koja je poput one prave, izdvojena izvan »zidina grada«.

Bilo je ovo za sve posebno iskustvo koje će se dugo pamtit, a kako je župnik Erhard rekao nezaboravno i milošću ispunjeno zajedništvo, kako za promatrače tako i aktivne sudionike križnoga puta.

Ž. V.

Djeca srijemskih župa na Subotičkom oratoriju

Animatori Subotičkog oratorija ugostili su 2. ožujka oko asedamdeset vjeroučenika iz dviju srijemskih župa: sv. Terezije od Djeteta Isusa iz Beške i župe sv. Ane, majke Blažene Djevice Marije iz Maradika. S vjeroučenicima je bio i njihov župnik vlč. **Aleksandar Kovačević**, kao i nekolicina roditelja u pratnji.

Zajedništvo je započelo druženjem i prikladnim igrama, a djeca su imala prigodu i obići »štandove« sa svecima na kojima su kroz igru upoznali njihov život.

Sudionici ovog oratorija program su završili zajedničkom svetom misom u crkvi sv. Roka, koja je goste oduševila svojim izgledom i veličinom. Misno slavlje je predvodio župnik domaćin mons. dr. **Andrija Anišić** u zajedništvu s vlč. Kovačevićem.

Tijekom euharistijskog slavlja animatori oratorija animirali su liturgijsko pjevanje zajedno s dječjim zborom i zborom mladih.

Nakon ručka, kojim su domaćini počastili male hodočasnike, uslijedio je izlet na jezero Palić i posjet Zoološkom vrtu, što je posebno obradovalo najmlađe.

Ovo je bio treći oratorij za djecu i mlade iz Beške i Maradika u ovoj pastoralnoj i katehetskoj godini, a ovom prilikom posjetile su ih i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednica IO HNV-a **Karolina Bašić** i predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Stipančević**.

Što poručujemo u ružičastim majicama?

Prošloga tjedna bio je Dan ružičastih majica koji se obilježava posljednje srijede u veljači.

Sve je počelo još 2007. godine kada se dječak iz Kanade pojavio u školi u ružičastoj majici. On je tom gestom želio podržati svoju majku koja je oboljela od karcinoma, a zbog tog čina je pretrpio ruganje i verbalno nasilje svojih vršnjaka.

Narednog dana njegovi prijatelji kupili su pedeset takvih majica i podijelili ih po školi, a djeca koja su htjela obukla su ih u znak solidarnosti s njim. Tako je nastao Dan ružičasnih majica.

Neki od vas su isto tako obilježili ovaj dan, no vjerujem da vam je jasno da nije dovoljno

jednom godišnje obući ružičastu majicu nego je potrebno biti prijatelj i čuvati sebe i svoje bližnje. Važno je da do nasilja niti ne dođe. Kada to uspijemo, onda možemo nositi bilo kakve majice, a do tada, i kad krenete nekome se rugati, pomislite kako biste se vi osjećali da je to upućeno vama.

Dan ružičastih majica obilježili su i učenici prvog razreda OŠ 22. oktobar iz Monoštora i poslali nam jasnu poruku.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Veljko Ivošev**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Moša Pijade*, Bereg – 4. razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nemam
 VOLIM: raditi u bašti i na njivi
 NE VOLIM: pješačenje
 U SLOBODNO VRIJEME: igram se s prijateljima
 NAJ PREDMET: likovno
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: poljoprivrednik ili šumski tehničar

Too Tóth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaćaću su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje

OBAVIJEST

o podnijetom zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja na okoliš

Nositelj projekta JP *Putevi Srbije*, Bulevar kralja Aleksandra 282, Beograd, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš Projekta Rekonstrukcija ukrižnog mjesta izgradnjom kružnog raskrižja na križanju državne ceste IIA 121 i pristupne prometnice bočnoj naplatnoj stanici Morović državne ceste A3 na km 21+462,00 na kat. parcelama broj 3378/3, 3402, 4044/6, 3332/3, 3400, 3343/3, 3333/2, 3340/2 i 3332/2 KO Adaševci.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46), na telefon 021/487-46-90 ili na upit na adresu olivera.vucinic@vojvodina.gov.rs, natasa.knezevic@vojvodina.gov.rs i ana.crvenkov@vojvodina.gov.rs.

Svi zainteresirani, u roku od 10 dana od dana objavljivanja ove obavijesti, mogu dostaviti svoje mišljenje u pisanoj ili elektroničkoj formi na adresu Tajništva.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 12. 3. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetonik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Mađarski plan

Zanemarene mogućnosti

I mam razdoblja kada sam prestroga prema sebi i razdoblja kada se volim bezuvjetno do pretjeranosti. Možda paralele nisu dobro odabrane, jer i kad sam prestroga prema sebi, ipak volim sebe, ali to je neka-ko u drugom planu, jer ne ističem svoje kvalitete već samo sebi nalazim neke zamjerke. Trenutno sam u toj fazi i moram si javno predbaciti što sam bila toliko zaokupljena nesviđanjem u Mađarskoj da sam zanemari- rila mogućnost da uživam u njoj i da je otkrivam. Prije, dok nisam živjela u Mađarskoj, puno sam više putovala kroz nju. Sad sam obišla par gradova i to je to.

Kao i uvijek, kada uočim neke svoje propuste kada su putovanja u pitanju, slijedi lista, pa akcija. Istražujem što Mađarska nudi u svim preporukama za putovanja i planiram.

Glavni grad Mađarske Budimpešta je zasigurno jedna od najljepših gradskih destinacija u Europi. Sa svojom bogatom poviješću, prekrasnom arhitekturom i termalnim kupalištima ovo je grad koji nudi mnogo toga za istraživanje. Srećom, Budimpeštu sam posjetila nekoliko puta, pa sam je stavila na ovaj popis samo za one koji nikada nisu vidjeli ništa u Mađarskoj. U tom slučaju ne propustite posjetiti Ribarsku baštu s koje se pruža fantastičan pogled na grad i Dunav.

Odmah nakon Budimpešte, tu je poznato »Mađarsko more« Balaton, kao najveće jezero u srednjoj Europi i omiljeno odredište za odmor. Plaže duž obale, kristalno čista voda i brojne aktivnosti kao što su jedrenje, ronjenje i biciklizam čine Balaton popularnim među turistima svih dobnih skupina. Ovog proljeća ili ljeta mogla bih stvarno napuhati dasku i veslati na jezeru Balaton.

Nastavljamo prema Egeru, prekrasnom gradu poznatom po izuzetnoj arhitekturi, termalnim izvorima i vinarima. Tvrđava Eger dominira gradom i pruža spek-

takularan pogled na okolicu. Obavezno probati i domaća vina, posebice *cuvee bikavér*, crno vino koje je specijalitet ovog kraja.

Kada smo započeli temu o tvrđavama u Mađarskoj, koje bi mogle zauzeti cijeli tekst, ubacujem i tvrđavu Boldogkő. Ova srednjovjekovna utvrda nalazi se u selu Boldogkőváralja u sjeveroistočnoj Mađarskoj. Iako je većina tvrđava u Mađarskoj poznata po svojoj veličanstvenoj arhitekturi i povijesnom značaju, dvorac Boldogkő ističe se slikovitim položajem i prekrasnim pogledom na okolni krajolik.

Drugi najveći grad u Mađarskoj Debrecen poznat je po svojoj povijesti, kulturi i obrazovnim institucijama i svakako zaslužuje biti na listi. Glavni trg, Kossuthov trg, srce je grada i dom je nekih od najljepših građevina u gradu, a posjet Velikoj crkvi, simbolu grada, ne smije se propustiti.

Smještene na sjeveroistoku Mađarske, špilje Aggtelek dio su kraške regije Aggtelek, koja je UNESCO-va svjetska baština. Posjetitelji mogu istraživati ove fascinantne špilje i uživati u nekim od najljepših podzemnih krajolika u Europi.

Znam da ne dajem puno informacija o svojim odabirima, ali želim ih sve navesti, tako da prostor mora patiti. Sljedeći na listi je Szentendre. Ovaj šarmantni gradić smješten je na obali Dunava, nedaleko od Budimpešte, a poznat je po svojim uskim uličicama, slikovitim kućama i umjetničkim galerijama. Szentendre je također poznat po svojoj bogatoj tradiciji umjetnosti i obrta, što ga čini idealnim mjestom za kupovinu suvenira.

Ovo su neka od najljepših mjesta u Mađarskoj koja posjetiteljima nude obilje kulturnih, prirodnih i povijesnih atrakcija. Naravno, Segedin se mora vidjeti, kao i Pečuh. Uostalom, vožnja kroz Mađarsku već je dovoljan doživljaj. Bilo da volite gradski život, prirodu ili povijest, Mađarska ima za svakoga po nešto.

Gorana Koporan

Petar Katić, hrvac

Šampion iz Surčina

Posljednu medalju, i to zlatnu, Petar je osvojio u subotu, 2. ožujka, na hrvачkom Kupu Srbije za uzrast do 17 godina, kao i drugo mjesto na međunarodnom turniru

do 2022.)«, nabraja svoje uspjehe mladi surčinskih hrvac.

Osim državnog prvenstva Srbije koje ga čeka u travnju, Petar kaže kako se nada i mogućem pozivu za reprezentaciju Srbije. Na pitanje koja mu je najveća želja odgovorio je odlučno: »Želja mi je da postanem prvak Europe!«.

Sport i tambura

Što znate o hrvanju? Ovaj sport je kao disciplina razvijen još u antičkoj Grčkoj i bio je sastavni dio drevnih olimpijskih igara, ali također je bio i obavezan »predmet« u edukaciji mladića u starim grčkim gradovima-državama poput Atene i Sparte. Kao takav, oduvijek je važio za jednu od plemenitijih borilačkih vještina, a popularnost ovog sporta ne jenjava ni danas. Njime se bavi i sedamnaestogodišnji **Petar Katić** iz Surčina.

Želja: europsko zlato

Učenik je drugog razreda Saobraćajno-tehničke škole u Zemunu, smjer autoelektričar. Uz školu, Petar stiže i redovito trenirati i natjecati se. Osvojio je više odličja, a posljednu medalju, i to zlatnu, u subotu, 2. ožujka, na hrvачkom Kupu Srbije za uzrast do 17 godina, kao i drugo mjesto na međunarodnom turniru. Kup Srbije osvojio je u kategoriji do 65 kilograma.

»Ovo je definitivno jedan od mojih većih uspjeha, uz osvojeno 5. mjesto na internacionalnom školskom prvenstvu svijeta 2021. godine. Dodao bih još i da sam u Srbiji dva puta osvajao drugo mjesto na državnom prvenstvu i tri puta treće mjesto. Na beogradskim turnirima sam osvojio dvije zlatne i dvije brončane medalje. Natjecao sam se na međunarodnim turnirima u Sloveniji (2019.), Bosni (2021.), Makedoniji (od 2019.

»U mojoj obitelji važi mišljenje da sport pozitivno utječe na čovjeka. Treniram hrvanje od 2018. godine. Prvo sam godinu dana, do sedme godine, trenirao karate, nakon toga nogomet i tek sam onda krenuo na hrvanje. Dopao mi se taj sport, jer potiče individualnost i oslanjanje na samog sebe. To je ujedno i jedan od najstarijih sportova na Olimpijadi«, kaže Petar.

Posljednjih godinu dana Petar nastupa za klub *Posavina* iz Obrenovca. Prije toga bio je član surčinskog Hrvачkog kluba *Fors*, koji je prestao s radom prije godinu dana.

»Putujem iz Surčina u Obrenovac, a treninzi su pet puta tjedno. Naporni su, jer uvijek treniram s jačima i iskusnijima od sebe. Kao i u svakom sportu konkurencija je jaka. Treba uvijek poštovati protivnika, ali ako vjeruješ u sebe onda uvijek postoji šansa za pobjedu«, kaže Petar.

Pored dinamičnog sportskog života Petar je i aktivan član Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina u kojoj svira tamburu.

»U *Fischeru* sam član od osnivanja udruge. Već pet godina sam u tamburaškom orkestru mladih. S ovim orkestrom nastupamo na svim događanjima koje organizira i na kojima gostuje *Fischer*, poput manifestacija surčinskih vinara koje se održavaju svake godine 14. veljače i 21. rujna. Ove godine smo bili gosti na proslavi srednje strukovne škole u Đakovu. Prije toga, dvije godine smo išli s projektom *Tamburom kroz Hrvatsku* u Crikvenicu i Punit na Krku«, kaže na kraju razgovora Petar.

I. B.

Hrvatski nogometni kup

Hajduk protiv Dinama

Ždrijeb polufinalista nogometnog kupa Hrvatske, održan u ponedjeljak, bio je nemilosrdan donijevši, možda, finale prije finala jer će se 2. ili 3. travnja na Poljudu sastati *Hajduk* i *Dinamo*. Igra se samo jedan susret, a pobjednik će se plasirati u veliko finale gdje ga čeka po-

foto HINA/ Admir BULJUBAŠIĆ

bjednik drugog polufinalnog duela između *Lokomotive* i *Rijeke*. Branitelj naslova je *Hajduk*, dvostruki uzastopni pobjednik najmasovnijeg nogometnog natjecanja u Hrvatskoj. Pobjednik prvog Hrvatskog kupa, održanog u

sezoni 1991./92. bila je momčad *Inkera* iz Zaprešića. Najviše naslova, šesnaest, u dosadašnjim kup natjecanjima osvojili su nogometaši *Dinamo*.

NOGOMET

Pobjede vodećih

Dvije prvoplasirane momčadi 1. HNL zabilježile su pobjede u 25. kolu. *Rijeka* je na Rujevici svladala *Varaždin* (2:0), dok je *Hajduk* na Poljudu slavio minimalnu pobjedu protiv *Istre* (1:0). Derbi susret odigrali su bez pobjednika *Osijek* i *Dinamo* (1:1). Tablica: *Rijeka* 53, *Hajduk* 52, *Dinamo* 48 (-1), *Osijek* 36, *Lokomotiva* 33, *Gorica* 30, *Slaven* 27, *Varaždin* 26 (-1), *Istra* 25, *Rudeš* 7.

TENIS

Oproštaj Ive Karlovića

»Div sa Šalate«, »Dr. Ivo« ili najviši i jedan od najuspješnijih hrvatskih tenisača u povijesti modernog tenisa **Ivo Karlović** nedavno je objavio kako se oprašta od aktivnog igranja. Iako je danas 44-godišnji rođeni Zagrepčanin posljednji turnirski meč odigrao još prije dvije godine, sada je i službeno proglasio odlazak u igračku mirovinu. U impresivnoj, više od dva desetljeća dugoj profesionalnoj karijeri osvojio je 8 ATP turnira, ispalio 13.728 asova, a najbolji plasman mu je 14. mjesto na svjetskoj ranking ljestvici (2008.). Jedan je od rijetkih svjetskih tenisača koji ima pozitivan skor s najboljim igračem svih vremena **Novakom Đokovićem** (3-1).

POGLED S TRIBINA

Rukomet

Jedan od najtrofejnijih hrvatskih momčadskih sportova, uz vaterpolo, jamačno je rukomet koji je redovito tijekom siječnja u fokusu sportske javnosti. Ali siječanj je odavno prošao, već je zaboravljen i katastrofalan plasman hrvatske reprezentacije na minulom Europskom prvenstvu, no rukomet je i dalje medijski *in*. Rukometaši *Zagreba* su pobjedom protiv favoriziranog PSG-a (28:26) u svojoj Areni uspjeli potvrditi plasman u osminu finala Lige prvaka, što im proteklih godina redovito nije uspijevalo. Na krilima, s deset postignutih pogodaka, raspoloženog reprezentativnog napadača **Klarice**, te četiri pogotka **Čupića** i **Kosa**, savladan je europski velikan i izborni mjesto u izlučnoj završnici najjačeg europskog klupskog natjecanja. Odlična je to vijest pred nastupajuće olimpijske kvalifikacije u kojima će Hrvatska kontra Njemačke i Austrije tražiti jedno od dva mjesta za odlazak u Pariz. A da bi taj glavni cilj ove generacije bio ispunjen, nedavno je na mjesto smijenjenog izbor-

nika **Gorana Perkovca**, prvi puta u povijesti hrvatskog muškog rukometa, postavljen stranac: svojevremeno najbolji trener na svijetu Islandanin **Dagur Sigurdsson**. Pred njim je velika zadaća i još veća očekivanja cijele rukometne nacije.

D. P.

foto HINA/ Damir SENČAR

Umotvorine

- * Gdje je poštenje, tamo je povjerenje.
- * Nikoga još nije novac obogatio.
- * Plašljivi pas žešće laje nego grize.

Vicevi, šale...

Ako svakoga dana trčite od 3 do 5 kilometara, za pet godina bit ćete baš daleko od kuće.

U restoranu:

- Konobar!
- Izvolite, gospodine...
- Ajd, molim te, smanji taj led u viskiju; želim se napiti, a ne prehladiti!

Mudrolije

- * Dijamant ostaje dijamant i kad padne u blato, a prašina ostaje prašina i kad se dignu do neba.
- * Ne stidi se onoga što jesi, već se stidi onoga što nisi, a glumiš da jesi.
- * Kada pričate, vi samo ponavljate ono što već znate. Ali kada slušate, možda naučite nešto novo.

Vremeplov – iz naše arhive

Obnovljeni križ nadomak
Subotice na Sivačkom putu, 2014.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Tri lopova

Tri lopova više godina bili skupa. Išlo njim za rukom, al išlo i od ruke, trošili su i nikad ništa nisu imali. Najmlađi se jedared dosetio pa misli: neće to uvek tako it, može se nasradat, dobro će bit šta sačuvat za starost. Tako on svoj plen sad čuvo i kad je sebe svašta nabavio, jedno veće evo njega doma. Odreko se od oni dvojica, neće više radit u lopovskom zanatu. Stari su mu isprosilu lipu i poštenu divojku, posto imućan čovek.

Radi on sad pošteno, radi i žena i za više godina stekli imanja još toliko koliko je on sam nabavio. To se čulo u cile okoline kako je on iz ništa i ničega lipo imanje steko, pa su čuli i njegovi drugovi. Oni nisu bili u blizine, al kad su čuli kako on dobro živi u njegovom selu, dogovoru se da dođu u posete k njemu da baš vide šta je to. I dođu jednog dana kad on baš ni bio kuće. Pitu di je gazda.

– Nije doma – žena kaže.

Oni nisu rekli žene ko su, pogledali šta imade i kad su vidli sve to imanje, oni će pridveče otić. Dok su jedan i žena divanili, drugi izađe pod odžak i kaže:

– Oblačno.

A drugi odgovara:

– Onda će se noćaske vršit na drugim raskršću.

Lipo se oni rastali sa ženom, al nisu nikud očli neg ostali u selu. Sad oni sprimaju šta sprimaju, a potli malog vrmena gazda dođe doma. Žena odma pripovide da su bili dva taka i taka čoveka i rado su bili znat kako je zdravlje u njega, al nisu rekli ko su. On se dosetio ko to može bit pa upita:

– Šta su kazali?

– Jedan je izašo i gledao pod odžak pa kazo da je oblako, a drugi da će onda noćaske vršit na drugim raskršću.

U odžaku bilo puno mesa, pa je čovek sad već zno ko su ta dvojica jel nije zaboravio lopovski divan. Ne kaže on ženi da su to stari drugovi neg:

– To su lopovi. Odma meso da skinemo jel drugačije oni će naveče odnet.

Što je bilo mesa, kobasica i šunke u odžaku sve su skinuli i odneli na tavan da dobro sakriju. Potlam večerali i lipo legli. Velika kuća puna svega, pa su čovek i žena obaško spavali da se bolje čuva. Oni su sve dobro i lipo sprimili, al ni ona dvojica nisu u vrbju ostavili lopovsku pamet. Kad su vidli da u odžaku nema ništa, oni su znali da je meso negdi sakriveno. Jedan došo do žene:

– Ženo, jesi ti to dobro sakrila?!

– Na tavan, do odžaka.

Nije bilo dugo vrmena, čuje ona da se čovek opet budi pa ga zapita:

– Šta je opet? Zašto, čoveče, ti mene pitaš kad smo zajedno odneli meso na tavan?!

Čovek je odma zno da ni dobro. Kad su se sporazumili kako je to bilo, zapalje lampoš i ođu na tavan. Čovek vikne u sav glas:

– Zno sam – ništa!

Sniđu i čovek kaže žene da ona sad mirmo legne, a on će it u poteru da meso dobavi natrag. On je imo sakrilo cile njegove lopovske spreme. Čim je žena legla, čovek sprimi se u lopovsku ruvo i u poteru za njima. Pošo brzima koracima i lipo stigne nje a da ga nisu primetili. On je zno i ni zaboravio lopovske poslove, zno je da jedan ide naprid, a drugi nosi teret, pa ako ko naiđe na nje, onda se drugi lipo sklonji. On je nje pratio do prvoga odmora, dobro je zno da će se sad smenjit. Zno je on kako to ide – ni sad oni ništa ne govori. Naišo on do onoga što nosi pa:

– Hm!

I onaj samo:

– Hm!

Dade gazde sve meso, a ovaj primi i begaj.

Kad je jutro osvanilo, on sretno vratio se doma. Žena se samo čudi:

– Kako si to uradio?!

On se nasmijo:

– Ženo, kad ne možeš da se dosetiš, ja ću tebe kazat: kad sam ji stigo onako isputovane, umorne, samo sam i zapito el teško nosit, el oće da ji smenjim, a ti ako ćeš da sačuvaš naš imetak, goni van svakoga ko je rad da vide el u našem odžaku oblako.

Pričao Matija Jakšić, Topolje, r. 1901. g.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Kad baš zgrišiš

Posidali, neću se jel došlo vrime da se krene divanit na klupčice. No, odviše brzo su se raznudile. Lipo j' sunce napolju, al ko da j' lipše unutra di se još koja vatra naloži, naštudirale od prve. Strina Evča ope' j' pritekla Baka Janju. Divani kako se država nakanila donet novi zakon pa se ovi što šoferiru i loču i šta sve ne radu protiv zakona dok se vozu moru baš, baš odviše pazit. »Eto, država će se pobrinit za one koje baš, baš zgrišu tako da, kako se moderno kaže, više neće bit alkohola u krvi kad se čeljade lati vozat. Vidim, gledite mi bilo. Ne znate od čega divanim. Pa vala i ja pratim ove medije pa vala i moj čovek Ada što j' prvi u selu štagod znade. Sve što nisam razumila od ovog grišenja on mi kazo. I ovo j', kako on kaže, sade ko kec na desetku da se grišenju dok se tira limuzina stane na put. Ima još, ta skoro dvajst put nabrojito kad čeljade zgriši u tom saobraćaju štagod drugo i to kako kažu triput u dvi godine pa će mu se uzet limuzina. I nema vratit.« Već znam, i vrapci znu šta slidi. Mislim se kako će sade baka Janja poklopit strina Evču, kako će protiv zakona i države? Kreće primudra, uvik isto: »Evča moja, Evča, ta niko ti ne gleda bilo. Ta gledim ti i sve ne virujem, a mislimi i drugi. Ti divaniš sade ko da j' država otkrila vruću vodu, da su u mraku sve mačke crne, ko da smo mi mala dica pa još jili ludi gljiva jel bunike. Pa ja to znadem odavno i ne triba mi niko a kamo i taki ko tvoj Ada da mi to otkriva. Tako štagod već postoji na 'nom trulom zapadu. Kad baš zgrišiš, ode limuzina«. Baka Marica objašnjava kako j' i ona čula da j' država naštudirala donet taki zakon, al kaže da j' to njoj odviše sumnjivo. »Kad nas država krene branit, onda se dobro triba okrenit oko sebe, pazit. Ta često se kod nas desi da kad kogod kod nas baš zgriši, kogod u potaji novaca skruti. A kad još grišnik odlepša, to bude, kako se moderno kaže, ko šlag na tortu«, baka Marica će. Kako j' krenilo, ja mislio da od ovog grišenja dok se vozi limuzina niko ništa ne zna kad ono i ni baš tako. Vidim i baka Manda će: »Janjo, Marice evo i ja ću nadodat. Nije bome da ja baš ništa ne znam od ovog i takog grišenja. Ova naša Evča divani tako ko da se baš njezin Ada sitio ovog da kad baš zgrišiš ode limuzina. Ta njeg držu ovi da ne kažem koji tamo ko prvog u selu da ne b' gojili drugog. Od zemlje živite, al svi divanu da j' Ada bolji pivač i kartač neg paor. Tako divanu. Ka' j' on kod nas u selu prvi znate već di i kod i od koga onda znate koliko j' sati u podne. Ta divanu da j' nediljno i dvaput gubio pisanku dok je išo u škulu. Sad on ko veliki pa se razumi i u grišenje i zakone«. Svi uprlli oče u baka Tonku. Čeku šta j' ona čula šta će se desit kad se baš zgrišiš u vozanju. A baka Tonka će: »Čeljadi, moj pokojni Mika dok smo imali zemlje i špediter bio vridan odviše. Vridan, vridan al koliko j' pun tiro špediter a da mačku ni vidio ne smijem ni kazat. Koliko su put konji sami došli kući, a on osto u bircuzu jel koliko put su konji dovuklli špediter a on na njemu nafrndocan spava. I nikom ništa. Čeljadi, koliko bi mi sade imali briga da j' živ. Ta onda bi nam već vala za misec dana odneli konje i špediter. I prija. Ne b' tribali čekat dvi godine«. Kako ja vidim i razumim da j' najbolje baš ne zgrišiš. Vala ni dok spavaš jel vrag ne spava. Al kako vidim, ni ni za sve isto.

U NEKOLIKO SLIKA

Cooltura u Somboru

Gembete

U korizmi su se naši stari redovito pridržavali posta. Korizmeni petak je bio obavezan nemrs, tako je i danas, samo se toga rijetki pridržavaju. Domaćica je vodila brigu o tome što je na stolu i što se jede. Iako su radili puno više fizičkih poslova negoli mi danas, ipak su se suzdržavali od mesa i mrsne hrane. Postilo se ne samo petkom i srijedom nego i nedjeljom i drugim danima.

Tako bi domaćica imala dodatan posao – smisliti posnu hranu koja bi zasitila sva »gladna usta«, a ujedno za koju ne bi provela cijeli dan u kuhinji. Jedno od takvih brzih posnih jela jesu gembete. Naša ovojotjedna kuharica **Blaženka Cvijanov** ovaj recept pamti iz djetinjstva, još kako ga je njena mama **Elizabeta Dulić** kuhala. Odakle potječe naziv recepta nije znala protumačiti, no nije nam ni bitno. Nama je važan recept koji smo dobili.

Sastojci:

4-5 jaja (ovisi o broju članova domaćinstva)
1/2 l kuhane rajčice
malo brašna
0,5 dl ulja
1 žličica soli
1 žličica šećera
malo vode

Priprema:

Jaja staviti da se kuhaju (15-20 minuta). Ako u vodu za kuhanje dodate malo soli, jaja će se ljepše i lakše guliti. U međuvremenu, dok se jaja kuhaju, možete napraviti umak od rajčice.

Ulje pomiješati s brašnom i staviti ga da se zagrije. Kada dođe do zgušnjavanja, polako ulijevati kuhanu rajčicu i sve vrijeme miješati. Dodati sol i šećer, te i dalje miješati kako se ne bi stvorile grudice. Po potrebi uliti malo vode, kako biste dobili odgovarajuću gustinu

(gustina koja se treba dobiti malo je rjeđa od kuhanog pudinga). Kada se smjesa počne kuhati, umak je gotov, treba ga skinuti s vatre (kako ne bi zagarao).

Kuhana jaja staviti u hladnu vodu i ostaviti nekoliko minuta te ih guliti. Staviti ih u dobiveni umak od rajčice. Po želji jaja se mogu staviti u cijelo ili se mogu odmah izrezati – po volji i želji ukućana. Umakati s kruhom (osobito ako je domaći) i jesti.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

MILENIJUM⁺
OSIGURANJE

Vreme je da mislimo na sutra

www.mlos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili

- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

KORIZMENI PROGRAM U TAVANKUTU

11. III. 2024.

USKRŠNJA RADIONICA

ukrašavanje pisanica slamom

18 sati - Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame

22. III. 2024.

OTVORENJE USKRŠNJE IZLOŽBE

18 sati - Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame

23. III. 2024.

KRIŽNI PUT BICIGLAMA

- Sveta misa u 8 sati (Župna crkva Presvetog Srca Isusovog)

- 8:30 sati, polazak ispred župne crkve.

25. III. 2024.

OTVORENJE USKRŠNJE IZLOŽBE

Vestibil gradske kuće u 18 sati.

Svoje radove izlažu članice slamarskog odjela HKPD

"Matija Gubec" i članovi likovnog odjela HKC"

Bunjevačko kolo."

